

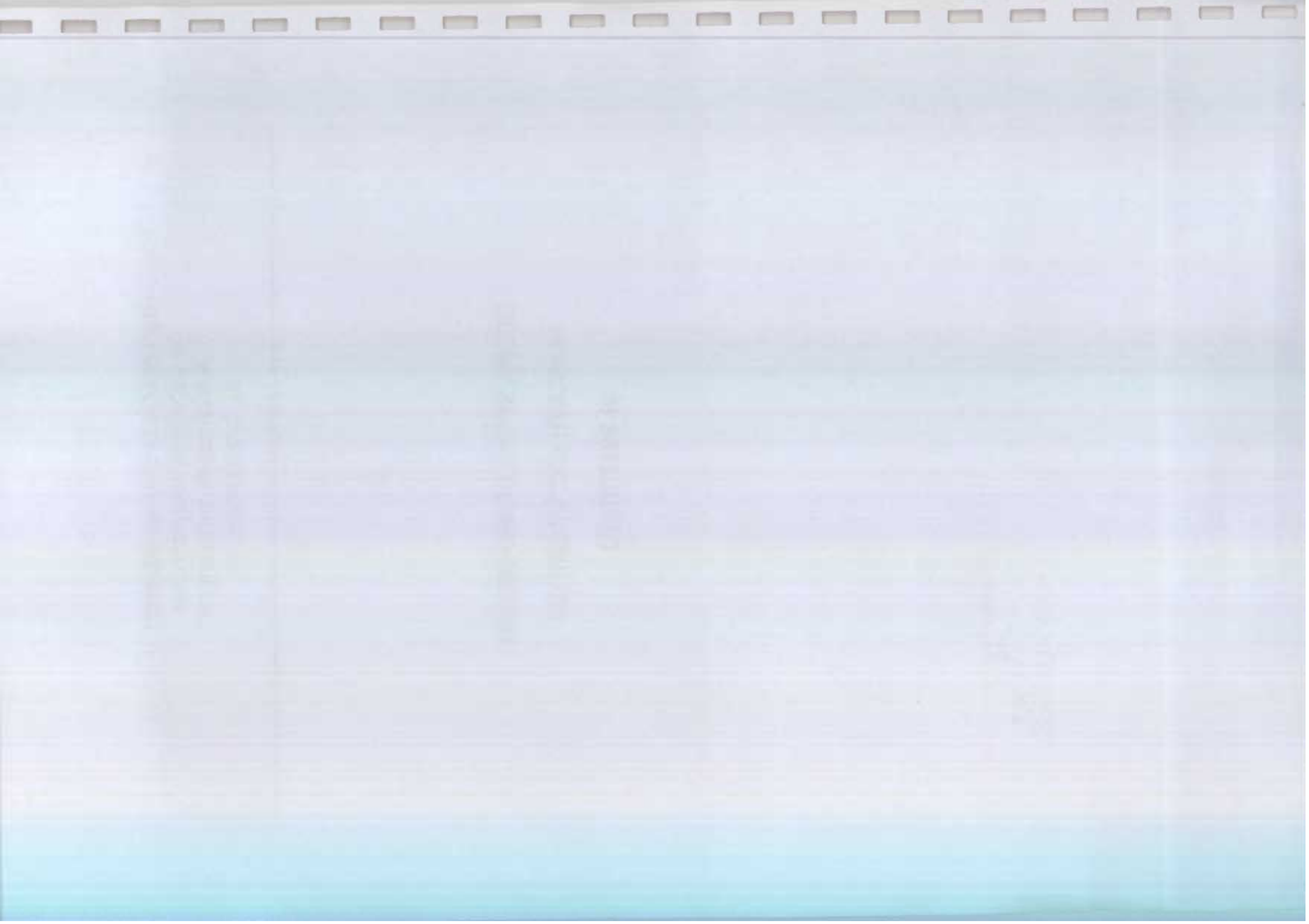
**POWIATOWA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA
W GRODZISKU MAZOWIECKIM
05-825 GRODZISK MAZOWIECKI
UL. Żwirki i Wigury 10**

**OCENA STANU SANITARNEGO
POWIATU GRODZISKIEGO
w 2017 ROKU**

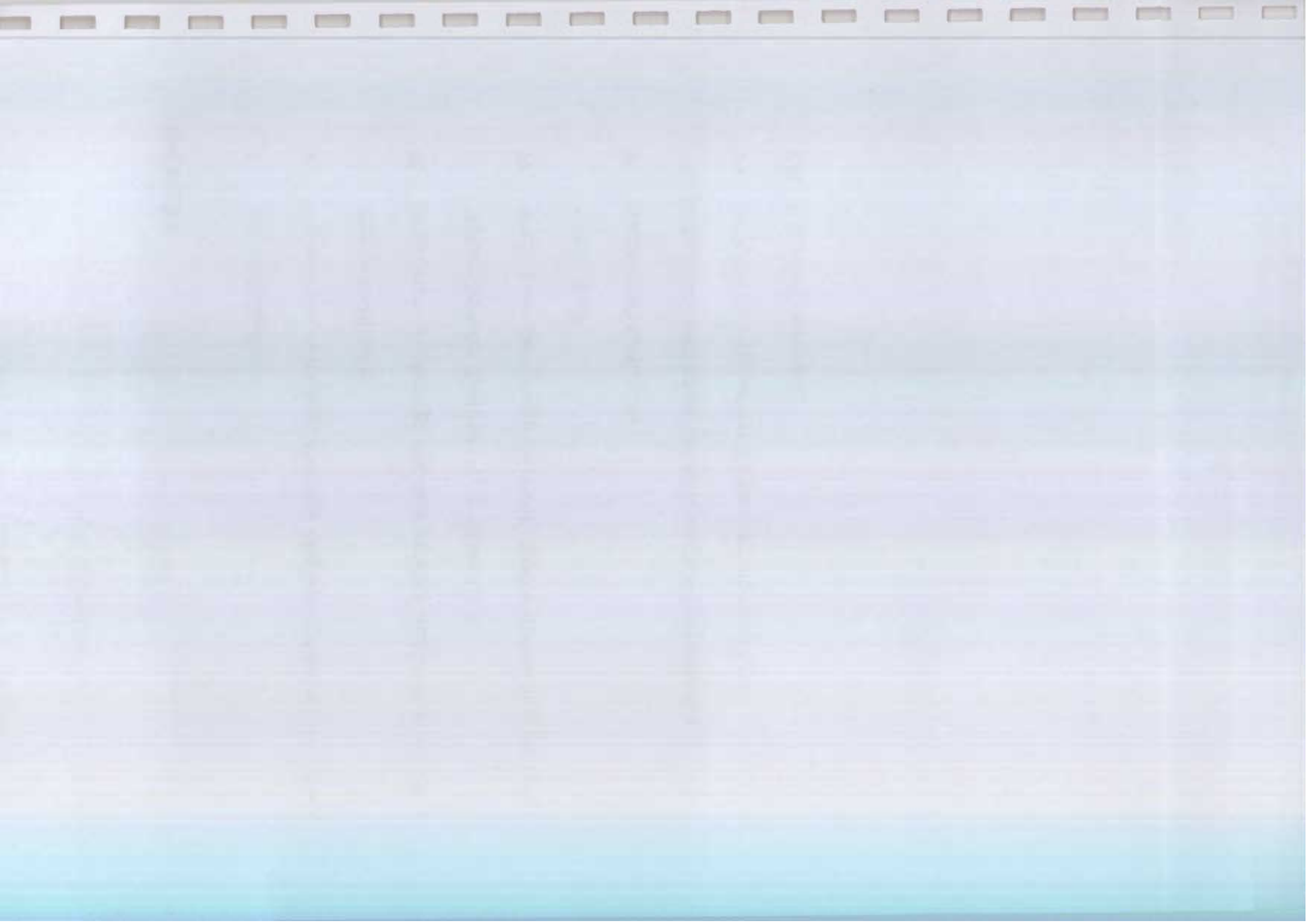
Państwowy Powiatowy Inspektor
Sanitarny
w Grodzisku Mazowieckim
mgr Halina Sankowska

SPIS TREŚCI:

- I.** Informacja ogólna
- II.** Ocena stanu sanitarnego obiektów objętych nadzorem przez Sekcję Higieny Komunalnej
- III.** Ocena stanu sanitarnego obiektów objętych nadzorem przez Sekcję Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku
- IV.** Ocena stanu sanitarnego obiektów objętych nadzorem przez Sekcję Higieny Pracy
- V.** Nadzór epidemiologiczny
- VI.** Ocena stanu sanitarnego zakładów nauczania i wychowania
- VII.** Działalność oświatowo – zdrowotna i promocja zdrowia
- VIII.** Nadzór zapobiegawczy

I. Informacja ogólna

Państwowa Inspekcja Sanitarna wypełnia zadania z zakresu zdrowia publicznego, określone w Ustawie z dn. 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (t. j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1261). Swoje zadania realizuje poprzez nadzór bieżący i zapobiegawczy. Organem inspekcji, jako organu rządowego administracji zespolonej w powiecie jest Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny, któremu podlega stacja sanitarno-epidemiologiczna. W powiecie grodziskim funkcję Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego pełni Pani Halina Sankowska. Powiatowa Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna ma siedzibę w Grodzisku Mazowieckim, przy ul. Żwirki i Wigury 10.

Działalność Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Grodzisku Mazowieckim oraz działających w jego imieniu pracowników Powiatowej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej obejmuje terytorialnie powiat grodziski, który jest położony w zachodniej części Województwa Mazowieckiego. Powiat ten zamieszkuje ponad 91 tys. mieszkańców na powierzchni 367 km². W jego skład wchodzi 6 gmin: Miasto i Gmina Grodzisk Mazowiecki, Gmina Baranów, Gmina Jaktorów, Gmina Żabia Wola oraz miasta Milanówek i Podkowa Leśna.

W ramach prowadzonej działalności inspekcja sanitarna w powiecie grodziskim w roku 2017 sprawowała nadzór bieżący nad warunkami:

- o higieny środowiska – nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia, czystością powietrza, gleby, wód i innych elementów środowiska, a także nadzór nad należytym stanem higienicznym nieruchomości, zakładów pracy, obiektów użyteczności publicznej, dróg, ulic i środków transportu;
- o higieny w zakładach pracy – ocena warunków zdrowotnych środowiska pracy, zapobieganie powstawaniu chorób zawodowych i innych związanych z warunkami pracy; nadzór nad wprowadzaniem produktów biobójczych i substancji czynnych oraz ich stosowania w działalności zawodowej;
- o higieny procesów nauczania i wychowania – ocena warunków higienicznych w placówkach oświatowo-wychowawczych i wypoczynku oraz sprzętu tam używanego, a także nadzór nad higieną samych procesów nauczania;

Prowadzono nadzór nad:

- o warunkami zdrowotnymi żywności, żywienia i przedmiotów użytku – ocena warunków produkcji, transportu, przechowywania i sprzedaży żywności, nadzór nad warunkami żywienia zbiorowego, nadzór nad jakością zdrowotną żywności oraz ocena warunków produkcji i obrotu przedmiotów użytku, materiałów i wyrobów do kontaktu żywnością, kosmetyków i innych mających wpływ na zdrowie ludzi;
- o warunkami, jakie powinien spełniać personel medyczny i pomieszczenia, w których udzielane są świadczenia zdrowotne.

Ponadto pracownicy inspekcji sanitarnej realizowali zadania w zakresie:

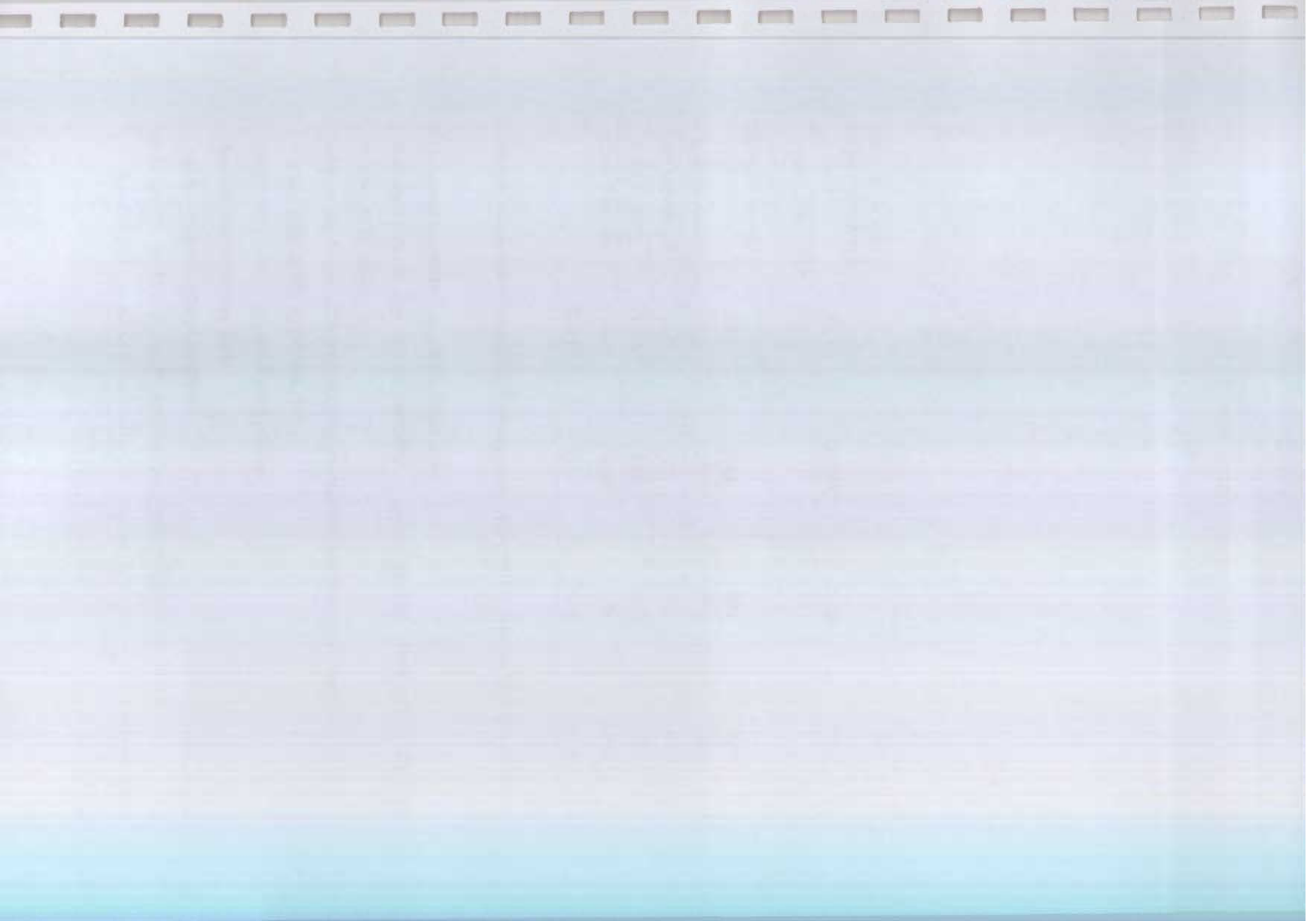
- o oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia – organizowanie, prowadzenie i koordynowanie działalności oświatowo-zdrowotnej, w tym inicjowanie przedsięwzięć popularyzujących zasady higieny otoczenia i zapobiegania chorobom, zaznajamianie z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia, propagowanie zdrowego stylu życia i aktywności własnej społeczeństwa na rzecz zdrowia, ocena i wspieranie działalności oświatowo-zdrowotnej szkół i placówek oświatowo-wychowawczych;
- o zapobiegawczego nadzoru sanitarnego – uzgadnianie projektów planów zagospodarowania przestrzennego, uzgadnianie dokumentacji projektowej w zakresie wymagań higieniczno-sanitarnych, uczestnictwo w dopuszczaniu do użytku obiektów budowlanych;
- o działalności zapobiegawczej i przeciwepidemicznej – dokonywanie analiz i ocen epidemiologicznych, przyjmowanie i rejestrowanie zgłoszeń podejrzeń i zachorowań na choroby zakaźne, nadzór nad szczepieniami ochronnymi, dystrybucja szczepionek, poradnictwo w zakresie spraw sanitarno-epidemiologicznych, opracowywanie programów działalności zapobiegawczej i nadzór nad ich wdrażaniem przez placówki medyczne.

W roku 2017 działalność administracyjno-egzekucyjna Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Grodzisku Mazowieckim przedstawiała się następująco:

- o objętych nadzorem było **2524** obiekty,
- o przeprowadzono **1667** kontroli,
- o nałożono **33** mandaty na sumę **8800** złotych,
- o wydano **1269** decyzji administracyjnych,
- o wydano **308** opinii i decyzji dotyczących zapobiegawczego nadzoru sanitarnego ,
- o wydano **10** postanowień,
- o zarejestrowano **50 033** chorób zakaźnych, w tym – **48 705** przypadków podejrzeń i zachorowań na grypę i choroby grypopodobne.

Zestawienie porównawcze działalności administracyjno - egzekucyjnej w latach 2014-2017:

	2014r.	2015r.	2016r.	2017r.
liczba obiektów	1607	2228	2456	2524
liczba kontroli	1157	1409	1759	1667
liczba mandatów	33	31	47	33
liczba decyzji	968	1047	1319	1269
liczba opinii zapobiegawczego nadzoru sanitarnego	166	205	268	308
liczba zarejestrowanych chorób zakaźnych	23346	33850	37309	48705

II. Ocena stanu sanitarnego obiektów objętych nadzorem przez Sekcję Higieny Komunalnej

I. Jakość wody przeznaczonej do spożycia.

1. Wprowadzenie

Bieżącym nadzorem Sekcji Higieny Komunalnej objętych było 17 Stacji Uzdatniania Wody, 12 wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz 1 wodociąg wykorzystujący wodę pochodzącą z indywidualnego ujęcia zaopatrujący budynek użyteczności publicznej. Łączna liczba ludności zaopatrywanej w wodę wynosi ok. 85 tys. mieszkańców. Na terenie powiatu grodziskiego woda przeznaczona do zbiorowego zaopatrzenia ludności pochodziła wyłącznie z ujęć głębinowych. W celu dokonania oceny jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi pobierano próby wody z punktów wyznaczonych na sieciach wodociągowych zgodnie z harmonogramem na rok 2017.

2. Jakość wody.

Na podstawie przeprowadzonych kontroli, wyników analiz badanych próbek wody prowadzonych przez Inspekcję Sanitarną oraz wyników badań przeprowadzanych przez właścicieli i zarządców wodociągów w ramach kontroli wewnętrznej można stwierdzić, że woda dostarczana przez wszystkie 13 wodociągów, z zastrzeżeniem czasowej nieprzydatności do spożycia przez ludzi z wodociągu publicznego Podkowa Leśna, spełniała wymagania zawarte w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015r., poz. 1989). Sporadycznie występowały przekroczenia parametrów fizykochemicznych i mikrobiologicznych, w sprawie których wszczynano postępowania administracyjne prowadzące do podjęcia działań naprawczych w celu przywrócenia prawidłowej jakości wody.

3. Charakterystyka urządzeń zaopatrujących ludność w wodę.

3.1. Wodociągi o wydajności <100m³/dobę - brak

3.2. Wodociągi o wydajności 100 – 1000 m³/dobę

Wodociąg Publiczny Dąbrówka

Wodociąg o produkcji 444,6 m³/dobę zaopatruje łącznie z Wodociągiem Publicznym Grodzisk Mazowiecki 43093 mieszkańców. Ujęciem wody dla wodociągu są dwie studnie głębinowe. W okresie sprawozdawczym wodę do badań w ramach nadzoru sanitarnego pobrano trzykrotnie, natomiast w ramach kontroli wewnętrznej dziewięć razy. W jednej próbce wody pobranej w ramach kontroli wewnętrznej stwierdzono przekroczenie wskaźnika mikrobiologicznego – liczba bakterii grupy coli. Przekroczenie w zakresie parametru mikrobiologicznego zostało niezwłocznie usunięte. W pozostałych próbkach nie stwierdzono przekroczeń parametrów określających przydatność wody do spożycia przez ludzi.

W sierpniu 2017 roku przeprowadzono bieżącą kontrolę sanitarną stacji uzdatniania wody wraz z przyległą strefą ochrony bezpośredniej, która nie wykazała nieprawidłowości. W porównaniu do roku ubiegłego stan sanitarny obiektu utrzymuje się na stałym, dobrym poziomie.

Wodociąg Publiczny Stanisławów

Wodociąg o produkcji 606 m³/dobę zaopatruje 1558 mieszkańców. Ujęciem wody dla wodociągu jest jedna studnia głębinowa. W okresie sprawozdawczym wodę do badań w ramach nadzoru sanitarnego pobrano dwukrotnie, natomiast w ramach kontroli wewnętrznej trzynaście razy. W dwóch próbkach wody pobranych w ramach kontroli wewnętrznej stwierdzono przekroczenie wskaźników fizykochemicznych. Pierwsze dotyczyło żelaza i mętności, zaś drugie manganu. W jednej próbce wody pobranej w ramach kontroli sanitarnej stwierdzono przekroczenie wskaźników chemicznych: żelazo i mangan. Przekroczenia w zakresie ww. parametrów zostało niezwłocznie usunięte. W pozostałych próbkach nie stwierdzono przekroczeń parametrów określających przydatność wody do spożycia przez ludzi.

W sierpniu 2017 roku przeprowadzono bieżącą kontrolę sanitarną stacji uzdatniania wody wraz z przyległą strefą ochrony bezpośredniej. Kontrola nie wykazała nieprawidłowości. W porównaniu do roku ubiegłego stan sanitarny obiektu utrzymuje się na stałym, dobrym poziomie.

Wodociąg Publiczny Kaski

Wodociąg o produkcji 346 m³/dobę zaopatruje 1741 mieszkańców. Ujęciem wody dla wodociągu są dwie studnie głębinowe. W okresie sprawozdawczym wodę do badań w ramach nadzoru sanitarnego pobrano dwukrotnie, natomiast w ramach kontroli wewnętrznej dziewięć razy. W jednej próbce wody pobranej w ramach kontroli wewnętrznej stwierdzono przekroczenie wskaźników fizykochemicznych: żelazo i mętność. Przekroczenia w zakresie ww. parametrów zostało niezwłocznie usunięte. W pozostałych próbkach nie stwierdzono przekroczeń parametrów określających przydatność wody do spożycia przez ludzi.

W sierpniu 2017 roku przeprowadzono bieżącą kontrolę sanitarną stacji uzdatniania wody wraz z przyległą strefą ochrony bezpośredniej. Kontrola nie wykazała nieprawidłowości. W porównaniu do roku ubiegłego stan sanitarny obiektu utrzymuje się na stałym, dobrym poziomie.

Wodociąg Publiczny Cegłów

Wodociąg o produkcji 369 m³/dobę zaopatruje 1820 mieszkańców. Ujęciem wody dla wodociągu są dwie studnie głębinowe. W okresie sprawozdawczym wodę do badań w ramach nadzoru sanitarnego pobrano czterokrotnie, natomiast w ramach kontroli wewnętrznej sześć razy. W jednej próbce wody pobranej w ramach kontroli wewnętrznej stwierdzono przekroczenie wskaźników fizykochemicznych: żelazo i mętność. Przekroczenia w zakresie ww. parametrów zostało niezwłocznie usunięte. W pozostałych próbkach nie stwierdzono przekroczeń parametrów określających przydatność wody do spożycia przez ludzi.

W sierpniu 2017 roku przeprowadzono bieżącą kontrolę sanitarną stacji uzdatniania wody wraz z przyległą strefą ochrony bezpośredniej, podczas której stwierdzono nieprawidłowości sanitarno-techniczne w obiekcie w postaci braku umywalki i punktu poboru wody w magazynie do przechowywania podchlorynu sodu. W porównaniu do roku ubiegłego stan sanitarny obiektu uległ niewielkiemu pogorszeniu. Usunięcie uchybienia potwierdzono podczas kontroli sprawdzającej (brak problemu w wyegzekwowaniu od właściciela/zarządcy obiektu wykonania ww. uchybień).

Wodociąg Publiczny Bartoszkówka

Wodociąg o produkcji 278 m³/dobę zaopatruje 2168 mieszkańców. Ujęciem wody dla wodociągu są dwie studnie głębinowe. W okresie sprawozdawczym wodę do badań w ramach nadzoru sanitarnego pobrano czterokrotnie, natomiast w ramach kontroli wewnętrznej pięć razy. Badania wody nie wykazały przekroczenia parametrów określających przydatność wody do spożycia przez ludzi.

W lipcu 2017 roku przeprowadzono bieżącą kontrolę sanitarną stacji uzdatniania wody wraz z przyległą strefą ochrony bezpośredniej. Kontrola nie wykazała nieprawidłowości.

W porównaniu do roku ubiegłego stan sanitarny obiektu utrzymuje się na stałym, dobrym poziomie.

Wodociąg Publiczny Żelechów

Wodociąg o produkcji 566,05 m³/dobę zaopatruje 3354 mieszkańców. Ujęciem wody dla wodociągu są trzy studnie głębinowe. W okresie sprawozdawczym wodę do badań w ramach nadzoru sanitarnego pobrano czterokrotnie, natomiast w ramach kontroli wewnętrznej siedem razy. W żadnej nie stwierdzono przekroczeń parametrów określających przydatność wody do spożycia przez ludzi.

W lipcu 2017 roku przeprowadzono bieżącą kontrolę sanitarną stacji uzdatniania wody wraz z przyległą strefą ochrony bezpośredniej. Kontrola nie wykazała nieprawidłowości. W porównaniu do roku ubiegłego stan sanitarny obiektu utrzymuje się na stałym, dobrym poziomie.

Wodociąg Publiczny Musuły

Wodociąg o produkcji 357 m³/dobę zaopatruje 2427 mieszkańców. Ujęciem wody dla wodociągu są cztery studnie głębinowe. W okresie sprawozdawczym wodę do badań w ramach nadzoru sanitarnego pobrano trzykrotnie, natomiast w ramach kontroli wewnętrznej siedem razy. W jednej próbkę wody pobranej w ramach kontroli wewnętrznej stwierdzono przekroczenie wskaźnika mikrobiologicznego – liczba bakterii grupy coli.

Przekroczenie w zakresie parametru mikrobiologicznego zostało niezwłocznie usunięte. W pozostałych próbkach nie stwierdzono przekroczeń parametrów określających przydatność wody do spożycia przez ludzi.

W lipcu 2017 roku przeprowadzono bieżącą kontrolę sanitarną stacji uzdatniania wody wraz z przyległą strefą ochrony bezpośredniej. Kontrola nie wykazała nieprawidłowości. W porównaniu do roku ubiegłego stan sanitarny obiektu utrzymuje się na stałym, dobrym poziomie.

Wodociąg Publiczny Podkowa Leśna

Wodociąg o produkcji 544,5 m³/dobę zaopatruje ok. 3700 mieszkańców. Ujęciem wody dla wodociągu są trzy studnie głębinowe. W okresie sprawozdawczym wodę do badań w ramach nadzoru sanitarnego pobrano siedmiokrotnie, w ramach kontroli wewnętrznej również siedem razy. W próbce wody pobranej w ramach kontroli sanitarnej stwierdzono przekroczenie wskaźników mikrobiologicznych – liczba bakterii grupy coli, bakterii *Escherichia coli*, enterokoków kałowych, ogólnej liczby mikroorganizmów. Przekroczenia w zakresie parametrów mikrobiologicznych zostało niezwłocznie usunięte. Stwierdzenie obecności ponadnormatywnej zawartości liczby bakterii grupy coli, bakterii *Escherichia coli*, enterokoków kałowych oraz ogólnej liczby mikroorganizmów skutkowało wydaniem przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Grodzisku Mazowieckim w dniu 25.09.2017r. decyzji podlegającej natychmiastowemu wykonaniu stwierdzającej brak przydatności wody do spożycia. Zarządca wodociągu w wyniku przeprowadzonych działań naprawczych (chlorowanie) doprowadził do przywrócenia jakości wody do wymogów obowiązującego rozporządzenia. W dniu 05.10.2017r. przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Grodzisku Mazowieckim została wydana decyzja stwierdzająca wygaśnięcie decyzji z dnia 25.09.2017r. oraz orzekająca o przydatności wody do spożycia z wodociągu publicznego Podkowa Leśna. Podwyższona zawartość bakterii grupy coli powtórzyła się w późniejszym terminie. Przekroczenie w zakresie parametru mikrobiologicznego zostało niezwłocznie usunięte. W pozostałych próbkach nie stwierdzono przekroczeń parametrów określających przydatność wody do spożycia przez ludzi.

W lipcu 2017 roku przeprowadzono bieżącą kontrolę sanitarną stacji uzdatniania wody wraz z przyległą strefą ochrony bezpośredniej. Kontrola nie wykazała nieprawidłowości. W porównaniu do roku ubiegłego stan sanitarny obiektu utrzymuje się na stałym, dobrym poziomie.

Wodociąg Publiczny Kozery Nowe

Wodociąg o produkcji 480 m³/dobę zaopatruje łącznie z Wodociągiem Publicznym Bieganów 3021 przyłączy. Ujęciem wody dla wodociągu jest jedna studnia głębinowa. W okresie sprawozdawczym wodę do badań w ramach nadzoru sanitarnego pobrano sześciokrotnie, natomiast w ramach kontroli wewnętrznej jedenaście razy. W jednej próbce wody pobranej w ramach kontroli wewnętrznej stwierdzono przekroczenie wskaźników fizykochemicznych: mangan, żelazo i mętność. Przekroczenia w zakresie ww. parametrów zostało niezwłocznie usunięte. W pozostałych próbkach nie stwierdzono przekroczeń parametrów określających przydatność wody do spożycia przez ludzi.

W lipcu 2017 roku przeprowadzono bieżącą kontrolę sanitarną stacji uzdatniania wody wraz z przyległą strefą ochrony bezpośredniej, podczas której stwierdzono nieprawidłowości sanitarno-techniczne w postaci uszkodzonej futryny drzwi prowadzących do chlorowni. W porównaniu do roku ubiegłego stan sanitarny obiektu uległ niewielkiemu pogorszeniu. Usunięcie uchybienia potwierdzono podczas kontroli sprawdzającej (brak problemu w wyegzekwowaniu od właściciela/zarządcy obiektu wykonania ww. uchybień).

3.3. Wodociągi o wydajności 1000 – 10 000 m³/dobę

Wodociąg Publiczny Bieganów

Wodociąg o produkcji 1392 m³/dobę zaopatruje łącznie z Wodociągiem Publicznym Kozery Nowe 3021 przyłączy. Ujęciem wody dla wodociągu są dwie studnie głębinowe. W okresie sprawozdawczym wodę do badań w ramach nadzoru sanitarnego pobrano czterokrotnie, natomiast w ramach kontroli wewnętrznej sześć razy. W żadnej nie stwierdzono przekroczeń parametrów określających przydatność wody do spożycia przez ludzi.

W lipcu 2017 roku przeprowadzono bieżącą kontrolę sanitarną stacji uzdatniania wody wraz z przyległą strefą ochrony bezpośredniej, podczas której stwierdzono nieprawidłowości sanitarno-techniczne w obiekcie w postaci uszkodzonego ogrodzenia. W porównaniu do roku ubiegłego stan sanitarny obiektu uległ niewielkiemu pogorszeniu. Usunięcie uchybienia potwierdzono podczas kontroli sprawdzającej (brak problemu w wyegzekwowaniu od właściciela/zarządcy obiektu wykonania ww. uchybień).

Wodociąg Publiczny Grodzisk Mazowiecki

Wodociąg o produkcji 6563,2 m³/dobę zaopatruje łącznie z Wodociągiem Publicznym Dąbrówka 43093 mieszkańców. Ujęciem wody dla wodociągu jest dziesięć studni głębinowych. W okresie sprawozdawczym wodę do badań w ramach nadzoru sanitarnego pobrano jedenaście razy, natomiast w ramach kontroli wewnętrznej pięćdziesiąt sześć razy. W żadnej z badanych próbek nie stwierdzono przekroczeń parametrów określających przydatność wody do spożycia przez ludzi.

W sierpniu 2017 roku przeprowadzono bieżące kontrole sanitarne czterech Stacji Uzdatniania Wody zaopatrujących Wodociąg Publiczny w Grodzisku Mazowieckim wraz z przyległymi strefami ochrony bezpośredniej. Kontrole nie wykazały nieprawidłowości. W porównaniu do roku ubiegłego stan sanitarny obiektów utrzymuje się na stałym, dobrym poziomie.

Wodociąg Publiczny Milanówek

Wodociąg o produkcji 1875,36 m³/dobę zaopatruje 15449 mieszkańców. Ujęciem wody dla wodociągu jest sześć studni głębinowych. W okresie sprawozdawczym wodę do badań w ramach nadzoru sanitarnego pobrano sześciokrotnie, natomiast w ramach kontroli wewnętrznej dwadzieścia siedem razy. W jednej próbce stwierdzono przekroczenia wartości parametru fizykochemicznego - mętność. Przekroczenie w zakresie ww. parametru zostało niezwłocznie usunięte. W pozostałych próbkach nie stwierdzono przekroczeń parametrów określających przydatność wody do spożycia przez ludzi.

W lipcu 2017 roku przeprowadzono bieżące kontrole sanitarne trzech Stacji Uzdatniania Wody zaopatrujących Wodociąg Publiczny w Milanówku wraz z przyległymi

strefami ochrony bezpośredniej. Kontrola nie wykazała nieprawidłowości. W porównaniu do roku ubiegłego stan sanitarny obiektów utrzymuje się na stałym, dobrym poziomie.

3.4. Wodociągi o wydajności 10 000 – 100 000 m³/dobę - brak

3.5. Wodociągi o wydajności >100 000 m³/dobę - brak

3.6. Wodociągi ogółem.

Wszystkie wodociągi na terenie powiatu grodziskiego są corocznie uwzględniane w harmonogramie kontroli. Nadzór Sekcji Higieny Komunalnej obejmuje łącznie 9 wodociągów o produkcji 100-1000 m³/dobę oraz 3 wodociągi o produkcji 1000-10000 m³/dobę. Działania podejmowane przez PPIS w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego przyczyniły się do usunięcia wszystkich stwierdzonych podczas przeprowadzanych kontroli uchybień.

3.7. Inne podmioty

Na terenie Gminy Milanówek działalność gospodarczą prowadzi podmiot wykorzystujący wodę, pochodzącą z indywidualnego ujęcia w budynkach użyteczności publicznej – Europejskie Przedszkole Niepubliczne "Kasperek" Stajenko Spółka Jawna, ul. Brwinowska 2D. Produkcja wody przez ww. podmiot wynosiła 3 m³/d i dostarczała wodę dla ok. 140 osób. Ujęciem wody dla wodociągu jest jedna studnia głębinowa. W okresie sprawozdawczym wodę do badań w ramach nadzoru sanitarnego pobrano dwukrotnie, natomiast w ramach kontroli wewnętrznej cztery razy. W żadnej nie stwierdzono przekroczeń parametrów określających przydatność wody do spożycia przez ludzi.

3.8. Studnie publiczne - brak

4. Ujęcia wód powierzchniowych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia.

Na terenie powiatu grodziskiego nie występują ujęcia wód powierzchniowych wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia.

5. Ocena jakości wody w kąpieliskach opartych na wodach powierzchniowych

Pływalnia Miejska „Wodnik 2000” Grodzisk Maz., ul. Montwiłła 41 (obiekt całoroczny)

Obiekt zaopatrywany jest w wodę przez wodociąg publiczny Grodzisk Mazowiecki. Pływalnia posiada 6 niecek tj.: basen sportowy, basen rekreacyjny, brodzik, jacuzzi, jacuzzi A – antresola oraz jacuzzi B – antresola, a także Wodny Plac Zabaw (funkcjonuje jedynie w okresie letnim). W okresie sprawozdawczym wodę do badań z niecek oraz systemów cyrkulacji niecek, w ramach kontroli wewnętrznej pobrano wielokrotnie zachowując częstotliwości i zakres zgodny z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2015r. Poz. 2016). Próbkę do badań pobrano również w ramach nadzoru sanitarnego. Wielokrotnie występowały przekroczenia wartości parametru chemicznego chlor związany. Zdarzały się także pojedyncze przekroczenia chloru wolnego, chloroformu. Zarządzający pływalnią podjął szereg działań naprawczych w celu dostosowania jakości wody do wymogów ww. rozporządzenia. Wprowadzane systematycznie działania modernizacyjne spowodowały stopniowe zmniejszenie stężenia m.in. chloru związanego, jednakże nie udało się zarządzającemu pływalnią całkowicie doprowadzić jakości wody pod względem fizykochemicznym do wymagań określonych w ww. rozporządzeniu. W przypadku obniżenia stężenia chloru do wartości zbliżonych w rozporządzeniu następuje, choć nie zawsze, przekroczenie parametrów mikrobiologicznych.

W okresie sprawozdawczym występowały również pojedyncze przypadki przekroczeń parametrów mikrobiologicznych: mikroorganizmy, *Pseudomonas aeruginosa*, *Escherichia coli*. Przekroczenia te dot. zarówno samych niecek jak i systemów cyrkulacji niecek. Wszystkie nieprawidłowości w zakresie parametrów mikrobiologicznych były niezwłocznie usuwane.

W roku 2017 stwierdzono przekroczenia dopuszczalnej zawartości bakterii *Legionella* sp. w instalacji wody ciepłej w natryskach znajdujących się na terenie pływalni. W wyniku przeprowadzonych działań naprawczych zarządzający obiektem doprowadził jakość wody ciepłej z instalacji ciepłej wody do wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2015r. Poz. 2016).

W kwietniu 2017 roku przeprowadzono bieżącą kontrolę sanitarną obiektu, która nie wykazała nieprawidłowości sanitarno-higienicznych. W porównaniu z rokiem ubiegłym stan sanitarny obiektu w obszarze udostępnionym dla klientów utrzymuje się na stałym dobrym poziomie.

Basen sezonowy odkryty w Milanówku, ul. Sportowa 7

Omawiany obiekt w roku 2017 był nieczynny.

Kąpieliska

W sezonie letnim 2017 roku na Stawach Walczewskiego, na terenie kompleksu rekreacyjnego przy ul. Nadarzyńskiej w Grodzisku Mazowieckim zostało zorganizowane miejsce wykorzystywane do kąpeli. W okresie sprawozdawczym wodę do badań w ramach kontroli wewnętrznej pobrano pięciokrotnie. W żadnej nie stwierdzono przekroczeń parametrów określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 08 kwietnia 2011r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu wykorzystywanym do kąpeli (tekst jednolity Dz. U. z 2016r. poz. 1602).

W lipcu 2017 roku przeprowadzono bieżącą kontrolę sanitarną obiektu, jak również infrastruktury towarzyszącej, która nie wykazała nieprawidłowości sanitarno-higienicznych.

II. Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej.

1. Szpitale, zakłady opiekuńczo - lecznicze i zakłady pielęgnacyjno – opiekuńcze

Obiekty	Liczba obiektów	Liczba skontrolowanych	Liczba wydanych decyzji merytorycznych (bez decyzji zmieniających termin wykonania nałożonych obowiązków)	Liczba nałożonych mandatów	Kwota mandatów
Szpitale	0	0	0	0	0
Zakłady Opiekuńczo-Lecznicze	0	0	0	0	0
Zakłady Pielęgnacyjno-Opiekuńcze	0	0	0	0	0

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Grodzisku Mazowieckim nie posiada pod swoim nadzorem szpitali, zakładów opiekuńczo-leczniczych, oraz zakładów pielęgnacyjno-opiekuńczych.

1.1. Zaopatrzenie w wodę i gospodarka ściekowa.

1.2. Prosektoria.

1.3. Pralnie.

1.4. Postępowanie z odpadami.

1.5. Pomieszczenia socjalne i otoczenie szpitali.

2. Domy pomocy społecznej oraz inne placówki zapewniające całodobową opiekę nad osobami niepełnosprawnymi, w podeszłym wieku oraz przewlekle chorymi

<i>Obiekty</i>	<i>Liczba obiektów</i>	<i>Liczba skontrolowanych</i>	<i>Liczba wydanych decyzji merytorycznych (bez decyzji zmieniających termin wykonania nałożonych obowiązków)</i>	<i>Liczba nałożonych mandatów</i>	<i>Kwota mandatów</i>
<i>Domy Pomocy Społecznej</i>	1	0	0	0	0
<i>Inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej</i>	0	0	0	0	0
<i>Inne placówki zapewniające całodobową opiekę</i>	6	4	2	0	0

Dom Rehabilitacyjno-Opiekuńczy Katolickiego Stowarzyszenia Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej, ul. Piasta 5, Milanówek – Dom Pomocy Społecznej dla dorosłych osób niepełnosprawnych intelektualnie. Obiekt zajmuje 2 miejsce w rejestrze Domów Pomocy Społecznej Województwa Mazowieckiego - decyzja nr 9013/2/2001 z dnia 08.02.2001r.

Stowarzyszenie MONAR – Krótkoterminowy Ośrodek Terapii i Rehabilitacji Uzależnień, Budy Zosine 109, 96-313 Jaktorów – placówka pomaga osobom z problemem narkotykowym i udziela specjalistycznej pomocy w zakresie konsultacji, terapii indywidualnej i grupowej, pomoc ambulatoryjną oraz stacjonarną terapię i rehabilitację osobom uzależnionym. Kontrola przeprowadzona wspólnie z Sekcją Higieny Pracy w czerwcu 2017r. skutkowało wydaniem decyzji administracyjnej nakazującej usunięcie uchybień sanitarno-technicznych. Kontrola sprawdzająca potwierdziła wykonanie obowiązków zawartych w ww. decyzji, co wskazuje na poprawę stanu sanitarnego w stosunku do 2016r.

Ośrodek Terapii Uzależnień „CISOWA” Czarny Las, ul. Cisowa 20, 05-825 Grodzisk Mazowiecki – w placówce udzielana jest pomoc osobom z problemem narkotykowym w zakresie konsultacji, terapii indywidualnej i grupowej oraz rehabilitacji. W 2017r. przeprowadzono w obiekcie kontrolę sanitarną, podczas której pobrano próbki wody do badań laboratoryjnych w zakresie mikrobiologicznym (liczba bakterii Legionella sp). Wyniki badań nie wykazały obecności ww. bakterii w badanych próbkach wody.

Dom dla Osób Starszych „Marta” – Drybus 10A, 96-314 Baranów - Obiekt zajmuje 7 miejsce w rejestrze placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, w tym prowadzonych na podstawie przepisów o działalności gospodarczej - Decyzja Wojewody Mazowieckiego nr 1/2008 z dnia 07.03.2008r. - wydana na czas nieokreślony. W 2017r. przeprowadzono w obiekcie kontrolę sanitarną, podczas której pobrano próbki wody do badań laboratoryjnych w zakresie mikrobiologicznym (liczba bakterii Legionella sp). Wyniki badań nie wykazały obecności ww. bakterii w badanych próbkach wody. W grudniu 2017r. prowadzący działalność uzyskał opinię sanitarną w związku z remontem i adaptacją nowych pomieszczeń wykorzystywanych na potrzeby Domu Pomocy. W związku z powyższym warunki pobytu pensjonariuszy oraz ogólny stan sanitarny i techniczny w porównaniu do roku 2016 uległ poprawie.

Dom opieki HENRY, Henryszew 13, 96-316 Międzyborów – Obiekt zajmuje 38 miejsce w rejestrze placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, w tym prowadzonych na podstawie przepisów o działalności gospodarczej - Decyzja Wojewody Mazowieckiego nr 2/2012 z dnia 31.01.2012r. wydana na czas nieokreślony.

PHU Twój Domek ul. Piotra Skargi 3, 05-822 Milanówek - Obiekt nie posiada aktualnego zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie prowadzenia placówki zapewniającej całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom

w podeszłym wieku. Kontrola przeprowadzona wspólnie z Sekcją Epidemiologii w styczniu 2017r. skutkowała wydaniem decyzji administracyjnej nakazującej usunięcie szeregu uchybień sanitarno-technicznych oraz sanitarno-higienicznych. Kontrola sprawdzająca potwierdziła wykonanie obowiązków zawartych w ww. decyzji. W porównaniu do roku 2016 można zatem stwierdzić, że stan sanitarny obiektu uległ znacznej poprawie.

Dom Opieki, ul. Jaworowa 23, 05-807 Podkowa Leśna – w roku 2017 w obiekcie nastąpiła zmiana prowadzącego działalność. Właściciel obiektu uzyskał pozytywną opinię Sekcji Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego w maju 2017r. i obecnie jest w trakcie przystosowywania budynku i adaptacji pomieszczeń zgodnie z zaopiniowanym projektem.

3. Dworce

<i>Obiekty</i>	<i>Liczba obiektów</i>	<i>Liczba skontrolowanych</i>	<i>Liczba wydanych decyzji merytorycznych (bez zmieniających termin wykonania nałożonych obowiązków)</i>	<i>Liczba nałożonych mandatów</i>	<i>Kwota mandatów</i>
<i>Dworce i Stacje kolejowe</i>	<i>21</i>	<i>3</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Dworce autobusowe</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Porty lotnicze</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>

W ewidencji znajdują się:

Stacje WKD: Grodzisk Mazowiecki (Radońska), Podkowa Leśna (Główna);

Przystanki WKD: Grodzisk Mazowiecki (Jordanowice, Piaskowa, Okrężna), Polesie, Milanówek Grudów, Podkowa Leśna Wschodnia, Podkowa Leśna Zachodnia, Kazimierówka, Brzózki;

Dworzec i Stacja PKP Grodzisk Mazowiecki;

Dworzec i Przystanek PKP Milanówek;

Dworzec i Przystanek PKP Jaktorów;

Dworzec i Przystanek PKP Międzyborów;

Dworzec i Przystanek PKP Boża Wola.

W 2017r. przeprowadzono 3 kontrole sanitarne:

Dworzec PKP w Grodzisku Mazowieckim, Dworzec PKP w Jaktorowie oraz Dworzec PKP w Międzyborowie - podczas przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości. Budynki dworców utrzymane w dobrym stanie technicznym i sanitarno- porządkowym. Zapewniono kosze na odpady na terenie poczekalni dla pasażerów. Toalety ogólnodostępne utrzymane w czystości, wyposażone w podstawowe środki higieniczne.

4. Środki transportu

Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Grodzisku Mazowieckim Sp. z o. o. ul. Chełmońskiego 33. - W 2017 roku skontrolowano 2 środki transportu (autobusy komunikacji miejskiej). W wyniku kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości. Autobusy utrzymane były w czystości i porządku: elementy wyposażenia bez uszkodzeń, siedziska i podłogi czyste, pojazdy sprzątane i myte po zakończeniu kursów, lub w trakcie postoju na zajezdni. W autobusach zapewniono miejsca dla osób niepełnosprawnych.

5. Noclegownie dla bezdomnych

<i>Obiekty</i>	<i>Liczba obiektów</i>	<i>Liczba skontrolowanych</i>	<i>Liczba wydanych decyzji merytorycznych (bez decyzji zmieniających termin wykonania nałożonych obowiązków)</i>	<i>Liczba nałożonych mandatów</i>	<i>Kwota mandatów</i>
<i>Noclegownie dla bezdomnych</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>

Schronisko Dla Bezdomnych Pieńki Zarębskie - Nadzorem sanitarnym objęte jest Schronisko dla Osób Bezdomnych zlokalizowane w Pieńkach Zarębskich przy ul. Fiołkowej 35 w gminie Żabia Wola, prowadzone przez CARITAS Archidiecezji Warszawskiej,

ul. Krakowskie Przedmieście 62, 00-322 Warszawa. Jest to obiekt całoroczny, zamieszkiwany przez mężczyzn, zapewniono w nim 16 miejsc noclegowych. W dniu kontroli (wrzesień 2017r.)

w schronisku przebywało 10 podopiecznych. Osoby przebywające w obiekcie, w ramach terapii, przygotowują posiłki, dbają o czystość pomieszczeń, wykonują drobne prace remontowe. Budynek ogrzewany jest centralnie z własnej kotłowni. Podopieczni mają do dyspozycji trzy pokoje na parterze budynku, 1 pokój na I piętrze, oraz kuchnię, jadalnię, 2 łazienki, natrysk a także aneks stanowiący podręczny magazynek środków czystości. Czysta bielizna magazynowana jest w budynku gospodarczym. Zapewniono zapas pościeli, bielizny i koców. Pranie pościeli odbywa się w pralni „Patronat” w Warszawie prowadzonej przez Stowarzyszenie Penitencjarne „Patronat”. Stan sanitarno-porządkowy obiektu prawidłowy, budynek utrzymany w czystości i porządku. Teren wokół schroniska częściowo zagospodarowany zielenią, utwardzony kostką brukową. Ogólny stan obiektu można określić jako dobry, w porównaniu z poprzednim rokiem sprawozdawczym – jest on na podobnym poziomie.

6. Ustępy publicznie i toalety ogólnodostępne

<i>Obiekty</i>	<i>Liczba obiektów</i>	<i>Liczba skontrolowanych</i>	<i>Liczba wydanych decyzji merytorycznych (bez zmieniających termin wykonania nałożonych obowiązków)</i>	<i>Liczba nałożonych mandatów</i>	<i>Kwota mandatów</i>
<i>Ustępy publiczne</i>	31	31	0	0	0
<i>Ustępy ogólnodostępne</i>	20	12	0	0	0

W 2017r. skontrolowano zgodnie z harmonogramem jedną skanalizowaną toaletę publiczną zlokalizowaną przy ulicy Wólczyńskiej w Grodzisku Mazowieckim. Pawilon toalety utrzymany we właściwym stanie sanitarno-higienicznym, wyposażony w umywalkę do mycia rąk, z dopływem wody bieżącej i odprowadzeniem ścieków do kanalizacji. Zapewniono środki

higieniczne (papier toaletowy, ręczniki papierowe, mydło w płynie) oraz kosz na śmieci. Przeprowadzono również kontrole sanitarne 30 toalet publicznych typu TOI-TOI zlokalizowanych na terenie miasta Grodzisk Mazowiecki, Milanówek oraz Podkowa Leśna. Wnętrza kabin utrzymane w czystości i porządku. W sporadycznych przypadkach brakowało środków higienicznych (papier toaletowy). Teren wokół utrzymany czysto, zapewniający łatwy dostęp do kabin. Toalety serwisowane przez firmę TOI TOI Polska Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie.

Ponadto w roku 2017 skontrolowano 12 toalet ogólnodostępnych zlokalizowanych na terenie stacji benzynowych. Podczas kontroli nie stwierdzono uchybień sanitarnych. Toalety utrzymane w czystości, w dobrym stanie technicznym, sprzątane na bieżąco, wyposażone w środki higieniczne oraz kosze na zużyte ręczniki jednorazowe.

7. Obiekty hotelarskie

<i>Obiekty</i>	<i>Liczba obiektów</i>	<i>Liczba skontrolowanych</i>	<i>Liczba wydanych decyzji merytorycznych (bez decyzji zmieniających termin wykonania nałożonych obowiązków)</i>	<i>Liczba nałożonych mandatów</i>	<i>Kwota mandatów</i>
<i>Hotele</i>	7	7	0	0	0
<i>Motele</i>	1	1	0	0	0
<i>Pensjonaty</i>	2	2	0	0	0
<i>Inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie</i>	11	6	0	0	0

Sekcja Higieny Komunalnej w roku 2017 obejmowała nadzorem 7 hoteli, 1 motel, 2 pensjonaty oraz 11 obiektów, w których świadczone są usługi hotelarskie. Skontrolowano:

hotele:

- Hotel „Gospoda u Czarnów”, ul. Owocowa 2B, 05-825 Grodzisk Mazowiecki,
- Hotel „Norbit”, ul. Żydowska 2, 05-825 Grodzisk Mazowiecki,

- Hotel Palatium, ul. Przy Trasie 6, 96-321 Żabia Wola,
- Hotel „Astor”, Kałęczyn, ul. Radziejowicka 189, 05-825 Grodzisk Mazowiecki,
- Hotel „Cyprus”, Książenice, ul. Mazowiecka 121A, 05-825 Grodzisk Mazowieckiego,
- Hotel „KOT” Siostrzeń, ul. Rozalińska 9, 96-321 Żabia Wola,
- Hotel „Grodzisko”, Natolin 45A, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Podczas kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości. W obiektach zapewniono prawidłowy stan sanitarno-porządkowy i techniczny wynajmowanych pokoi. Remonty wykonywane są na bieżąco, w miarę potrzeb. Zapewniono odpowiedni zapas czystej bielizny pościelowej oraz środków czystości i higienicznych. Pranie bielizny odbywa się w wydzielonych w obiektach pomieszczeniach lub w pralniach zewnętrznych. Osoby prowadzące działalność posiadają podpisane umowy na wywóz odpadów komunalnych.

motele:

- Motel WASBRUK, ul. Królewska 7, 05-822 Milanówek

Obiekt usytuowany na terenie stacji benzynowej, zapewniono w nim 5 pokoi (z pełnym węzłem sanitarnym i standardowym wyposażeniem) przeznaczonych do wynajmu. Kontrola przeprowadzona w listopadzie 2017r. nie wykazała naruszenia wymogów sanitarnych. Stwierdzono jedynie brak do wglądu dokumentacji potwierdzającej wykonywanie usługi prania bielizny pościelowej w pralni zewnętrznej oraz umowy na wywóz odpadów komunalnych. Ww. dokumenty okazano w wyznaczonym w protokole kontroli terminie.

pensjonaty:

-Pensjonat „Villa Radonie”, ul. Radońska 8A, 05-825 Grodzisk Mazowiecki – w obiekcie zapewniono 9 pokoi do wynajęcia. Kontrola przeprowadzona w styczniu 2017r. nie wykazała nieprawidłowości.

W pensjonacie przeprowadzono gruntowny remont w 2016r.

- Pensjonat „Krzysin”, ul. Sienkiewicza 7, 05-807 Podkowa Leśna – w obiekcie wydzielono dla gości 7 pokoi standardowo wyposażonych, z pełnym węzłem sanitarnym. Kontrola sanitarna wspólna z Sekcją Higieny Pracy wykazała nieprawidłowości w postaci braku do wglądu dokumentacji oceny ryzyka zawodowego, zaświadczeń lekarskich oraz zaświadczeń z odbytych szkoleń BHP zatrudnionych pracowników. Wszystkie brakujące dokumenty zostały okazane w wyznaczonym w protokole kontroli terminie.

inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie:

- Gospodarstwo Agroturystyczne „Wesoła Zagroda”, Drybus 42, 96-314 Baranów,
- Kwatery Pracownicze, ul. Graniczna 16, 05-825 Grodzisk Mazowiecki,
- Agroturystyka „Magdalena” Kłudno Stare 26A, 05-825 Grodzisk Mazowiecki,
- Pokoje Gościnne „Gniazdo”, ul. Królewska 45, 05-825 Grodzisk Mazowiecki,
- Hotelik „Stary Młyn”, ul. Radońska 62, 05-825 Grodzisk Mazowiecki,
- „Agroturystyka OKEY”, Osowiec, ul. Szkolna 21, 96-321 Żabia Wola,

Stan sanitarno-porządkowy i techniczny podczas kontroli ww. obiektów nie budził zastrzeżeń. Pokoje z pełnym węzłem sanitarnym, utrzymane w czystości i porządku. Zapewniono zapas czystej bielizny pościelowej oraz środków czystości i higienicznych. Pranie bielizny odbywa się w wydzielonych w obiektach pomieszczeniach lub w pralniach zewnętrznych. Osoby prowadzące działalność posiadają podpisane umowy na wywóz odpadów komunalnych.

8. Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne i odnowy biologicznej

Obiekty	Liczba obiektów	Liczba skontrolowanych	Liczba wydanych decyzji merytorycznych (bez decyzji zmieniających termin wykonania nałożonych obowiązków)	Liczba nałożonych mandatów	Kwota mandatów
Zakłady fryzjerskie	56	29	0	1	100zł
Zakłady Kosmetyczne	35	15	0	1	200zł
Salony odnowy biologicznej	7	5	1	1	100zł
Salony tatuażu	1	1	0	0	0
Inne zakłady świadczące więcej niż jedną z usług: fryzjerskich, kosmetycznych, odnowy biologicznej, tatuażu	49	29	1	1	100zł.

Sekcja Higieny Komunalnej PSSE w Grodzisku Mazowieckim zgodnie z ewidencją na dzień 31.12.2017r. obejmowała nadzorem łącznie 148 obiektów typu: zakłady fryzjerskie, zakłady fryzjersko-kosmetyczne, salony kosmetyczne, salony tatuażu i odnowy biologicznej. W porównaniu do roku 2016 liczba poszczególnych rodzajów zakładów utrzymała się na zbliżonym poziomie. Zanotowano niewielki spadek liczby zakładów świadczących wyłącznie usługi fryzjerskie bądź kosmetyczne. Ilość zakładów świadczących więcej niż jedną z usług: fryzjerskich, kosmetycznych utrzymała się na podobnym poziomie, natomiast znacznie wzrosła liczba salonów odnowy biologicznej.

W wyniku bieżącego nadzoru sanitarnego wydano 2 decyzje administracyjne nakazujące usunięcie uchybień natury technicznej oraz sanitarnej. Wydawano także zalecenia z krótkimi terminami wykonania dotyczące zapewnienia prawidłowej sterylizacji narzędzi kosmetycznych wielokrotnego użytku, czy opracowania procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami i chorobami zakaźnymi. Grzywny nakładano natomiast za uchybienia związane najczęściej z niewłaściwym stanem sanitarno-porządkowym zakładu, bądź brakiem opisu sterylnych pakietów narzędzi kosmetycznych datą wykonanej sterylizacji. W roku sprawozdawczym za bieżące uchybienia nałożono 4 mandaty karne na łączną kwotę 500zł.

Do najczęściej stwierdzanych nieprawidłowości należały:

- nieprawidłowy stan sanitarno-porządkowy zakładu,
- brak środka dezynfekcyjnego bądź używanie środków z nieaktualną datą przydatności,
- brak opisu sterylnych pakietów narzędzi kosmetycznych datą wykonanej sterylizacji,
- brak opracowanych procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami i chorobami zakaźnymi,
- brak prawidłowej sterylizacji narzędzi kosmetycznych wielokrotnego użytku.

Przeprowadzone kontrole sprawdzające w zakładach, w których wystawiono mandaty i wydano decyzje lub zalecenia wykazały usunięcie uprzednio stwierdzonych nieprawidłowości.

Obserwuje się, że ilość obiektów, w których stwierdzone są nieprawidłowości uległa zmniejszeniu. W porównaniu z latami ubiegłymi widać zdecydowaną poprawę warunków sanitarnych w kontrolowanych obiektach. Wyposażenie zakładów zwykle jest właściwe, jak również ich stan techniczny. Działania podejmowane przez przedstawicieli PPIS w Grodzisku Mazowieckim przyczyniły się do znacznej poprawy stanu sanitarnego w kontrolowanych zakładach. Poprawa ta dotyczy w szczególności liczby obiektów, w których dostosowano się do najnowszych wytycznych nt. prawidłowej sterylizacji narzędzi kosmetycznych. Osoby prowadzące działalność w zakresie usług kosmetycznych, podczas których dochodzi lub może dojść do przerwania ciągłości tkanki ludzkiej sukcesywnie zapewniały w swoich zakładach prawidłową sterylizację narzędzi kosmetycznych poprzez zakup profesjonalnych autoklawów lub poprzez podpisanie umowy z podmiotem zewnętrznym wykonującym tego typu usługi. Można zatem uznać, że stan sanitarny skontrolowanych w 2017r. ww. obiektów uległ znacznej poprawie.

10. Cmentarze

Na terenie powiatu grodzkiego znajduje się 13 cmentarzy objętych nadzorem sanitarnym. W roku sprawozdawczym skontrolowano 5 cmentarzy. Podczas kontroli nie stwierdzono naruszeń wymogów sanitarno-higienicznych. Tereny, na których usytuowano cmentarze są ogrodzone, zapewniono na nich dostęp do wody bieżącej. W sąsiedztwie zapewniono kontenery na odpady.

11. Inne obiekty użyteczności publicznej

W 2017 roku skontrolowano 5 terenów rekreacyjnych, 2 domy pogrzebowe, 15 aptek, 3 pralnie, 1 laboratorium diagnostyczne, 1 targowisko, 1 Ośrodek Kultury w Grodzisku Mazowieckim, 2 sale zabaw dla dzieci, 1 świetlicę wiejską, 2 galerie handlowe – w Podkowie Leśnej i Grodzisku Mazowieckim oraz Centrum Kultury w Milanówku.

W 2 aptekach wydano zalecenia dotyczące zapewnienia prawidłowego stanu technicznego sufitu w jednym z pomieszczeń oraz okazania dokumentów potwierdzających wywóz odpadów komunalnych. Zalecenia zostały wykonane.

W Milanówku, na terenie parku „Zielony Dołek” oraz na terenie placów zabaw stwierdzono uchybienia dotyczące niewłaściwego stanu technicznego sprzętu do zabaw dla dzieci. Wydano decyzje administracyjne nakazujące usunięcie stwierdzonych uchybień. Kontrola sanitarna sprawdzająca wykazała wykonanie nakazów zawartych w jednej z ww. decyzji, druga decyzja (z terminem wykonania – 28.02.2018r.) jest natomiast w trakcie realizacji.

Podczas kontroli sanitarnej przeprowadzonej wspólnie z Sekcją Higieny Pracy w Domu Pogrzebowym w Milanówku, zlokalizowanym przy ul. Kościuszki 43 stwierdzono szereg uchybień, m.in.: brak do wglądu aktualnych orzeczeń lekarskich, oceny ryzyka zawodowego i zaświadczeń potwierdzających odbycie przez pracowników szkoleń z zakresu bhp; brak apteczki pierwszej pomocy; brak wentylacji w pomieszczeniu. Wszystkie stwierdzone uchybienia zostały przez prowadzącego działalność usunięte, a brakujące dokumenty okazane.

W jednej z kontrolowanych wspólnie z Sekcją Higieny Pracy pralni stwierdzono: brak wentylacji w pomieszczeniu socjalnym, brak aktualnych badań i pomiarów mikroklimatu na stanowisku pracy oraz brak do wglądu oceny ryzyka zawodowego. Wydano decyzję administracyjną, która jest obecnie w trakcie realizacji.

Ogólny stan sanitarny pozostałych obiektów był prawidłowy i nie budził zastrzeżeń.

11. Skargi i interwencje

W roku sprawozdawczym 2017 do Sekcji Higieny Komunalnej PSSE w Grodzisku Mazowieckim wpłynęło 38 interwencji dotyczących stanu sanitarno-porządkowego na terenie powiatu. Wniesiono 18 interwencji pisemnych, 19 telefonicznych oraz 1 interwencję złożoną osobiście. Przeprowadzono 11 kontroli interwencyjnych. 21 interwencji przekazano do rozpatrzenia zgodnie z kompetencjami władzom administracji samorządowej bądź właściwym merytorycznie jednostkom oraz wystosowano pisma do wnoszących interwencję, zawiadamiające o przekazaniu sprawy zgodnie z kompetencjami.

Interwencje w 2017 r. dotyczyły przede wszystkim: niewłaściwej jakości wody przeznaczonej do spożycia, nieprawidłowego stanu sanitarnego posesji (m.in. gromadzenie odpadów, obecność gryzoni, wyciek nieczystości z szamb lokalnych), niewłaściwych

warunków sanitarno-higienicznych w zakładach kosmetycznych oraz w salach zabaw i placach zabaw dla dzieci.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Grodzisku Mazowieckim przyczynił się do rozpatrzenia wniesionych interwencji poprzez działania własne, tj. przeprowadzone kontrole interwencyjne, bądź poprzez zmobilizowanie do podjęcia działań odpowiednie władze samorządowe, czy też osoby prowadzące działalność gospodarczą, w których intencji leżało rozwiązanie sprawy i poprawa stanu sanitarnego obiektów.

Podsumowanie

Ogólny stan sanitarny powiatu należy określić jako dobry. W wyniku przeprowadzonych kontroli obiektów objętych nadzorem sekcji higieny komunalnej nie stwierdzono rażących uchybień sanitarnych.

Osoby prowadzące działalność w nadzorowanych obiektach wykazywały chęć współpracy i stosowały się do wydanych zaleceń, w związku z tym nie odnotowano problemów w egzekwowaniu poprawy warunków sanitarnych i technicznych od właścicieli czy też zarządców kontrolowanych zakładów. W obiekcie, w którym odnotowano w 2016r. największe trudności z zapewnieniem właściwych warunków sanitarno-higienicznych, tj. w domu opieki całodobowej przy ul. Piotra Skargi 3 w Milanówku również nastąpiła znacząca poprawa, właściciel wykonał wszystkie zalecenia organu kontrolującego, a zatem stan sanitarny zakładu uległ polepszeniu.

Porównując rok 2016 i 2017 należy stwierdzić, że działania podejmowane przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w ramach bieżącego nadzoru przyczyniły się do poprawy stanu sanitarnego kontrolowanych obiektów, zwłaszcza w tak ważnym aspekcie, jak zapewnienie prawidłowej sterylizacji narzędzi kosmetycznych wielokrotnego użytku.

Systematyczne kontrole w nadzorowanych obiektach zobowiązują właścicieli do poprawy warunków sanitarnych oraz dostosowania się do stawianych im nowych wymogów. Zwiększa się również poziom świadomości oraz wiedzy osób prowadzących działalność, co przekłada się na wzrost jakości świadczonych usług i dbałość o zapewnienie właściwych

warunków sanitarnych. Konieczna jest zatem kontynuacja działań mających na celu poprawę stanu sanitarnego zakładów będących pod nadzorem Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Grodzisku Mazowieckim, ze szczególnym uwzględnieniem obiektów, w których stwierdzono nieprawidłowości.

III. Ocena stanu sanitarnego obiektów objętych nadzorem przez Sekcję Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku

ROK 2017

Ocena stanu sanitarnego nadzorowanych obiektów żywności i żywienia – porównanie liczbowe do roku 2016

Lp.	Wyszczególnienie	Rok 2016	Rok 2017
1.	Liczba obiektów wg ewidencji/ wg rejestru zakładów w ciągu roku	1188	1154
2.	Liczba obiektów skontrolowanych	461	425
3.	Liczba obiektów sklasyfikowanych/ ocenionych na podstawie arkuszy oceny stanu sanitarnego	93	103
4.	Liczba obiektów o złym stanie sanitarnym (na podstawie arkuszy oceny stanu sanitarnego)/niezgodnych	0	0
5.	Liczba przeprowadzonych kontroli i rekontroli ogółem, w tym:	540	509
a.	Kontroli kompleksowych	93	103
b.	Kontroli tematycznych	379	340
c.	Kontroli interwencyjnych	32	34
d.	Kontroli sprawdzających	36	32
6.	Liczba wydanych decyzji administracyjnych	19	13
7.	w tym: przerwania produkcji i unieruchomienia	2	3
8.	Liczba nałożonych mandatów	29	25
9.	Kwota nałożonych mandatów	7900	7400
10.	Liczba wniosków skierowanych do Sądu Grodzkiego	-	-
11.	Liczba wniosków o nałożenie kar pieniężnych przez PWIS	3	6
12.	Liczba aktów oskarżenia i zawiadomień do prokuratury	-	-
13.	Liczba prób żywności i przedmiotów użytku pobranych i zbadanych	241	270
14.	Liczba prób żywności i przedmiotów użytku zdyskwalifikowanych	11	12

Sekcja Higieny Żywności Żywienia i Przedmiotów Użytku Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Grodzisku Mazowieckim w ciągu 2017r. obejmowała nadzorem sanitarnym 1154 obiekty oraz 6 obiektów zajmujących się produkcją i obrotem kosmetykami.

W obiektach tych przeprowadzono w 2017r. ogółem 509 kontroli i rekontroli, w tym:

- 103 kontrole kompleksowe
- 340 kontroli tematycznych
- 34 kontrole interwencyjne
- 32 kontrole sprawdzające

Kontrole tematyczne podejmowane były w przypadkach:

- złożenia wniosku o wydanie decyzji zatwierdzającej i wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów PIS,
- złożenia wniosku o dokonanie zmian w rejestrze zakładów podlegających urzędowej kontroli organów PIS – rozszerzenie działalności,
- podania o wydanie opinii potwierdzającej spełnienie wymagań sanitarno-technicznych środka transportu do przewozu żywności,
- poboru do badań laboratoryjnych w WSSE w Warszawie oraz laboratoriów zewnętrznych prób środków spożywczych – zgodnie z harmonogramem,
- wzmoczenia nadzoru nad obiektami prowadzącymi sprzedaż mięsa i wędlin, w związku z wystąpieniem przypadków afrykańskiego pomoru świń na terenie RP.,
- wzmoczenia nadzoru nad obiektami prowadzącymi żywienie dzieci w żłobku,
- wzmoczenia nadzoru nad obiektami wykorzystującymi w produkcji lub prowadzącymi obrót jajami,
- wzmoczenia nadzoru nad obiektami organizującymi zimowy i letni wypoczynek dzieci,
- wzmoczenia nadzoru nad placówkami gastronomicznymi, z których korzystały osoby u których stwierdzono zachorowanie na WZW A,
- wzmoczenia nadzoru nad obiektami w związku z przypadkami nieprawidłowości w odbiorze odpadów.

Kontrole interwencyjne podejmowano w związku z powiadomieniami w systemie RASFF oraz w związku ze zgłoszeniami konsumentów.

W wyniku przeprowadzonych w 2017r. kontroli wydano mniej decyzji administracyjnych (13 szt.) w porównaniu z 2016r. (19 szt.), co wynikało ze stwierdzenia nieprawidłowości o mniejszym ryzyku, które usuwane były w krótszym okresie. Jednakże wzrosła liczba decyzji wstrzymania działalności produkcyjnej w obiekcie (w stosunku do roku 2016 liczba decyzji unieruchomienia zwiększyła się z 2 do 3 szt.). Jednocześnie, w 2017r. nałożono nieznacznie mniej mandatów karnych (w 2016r. wydano 29 szt. na sumę 7900 zł., zaś w 2017r. - 25 szt. na kwotę 7400 zł.). Liczba obiektów objętych nadzorem w 2017r. zmniejszyła się nieznacznie w stosunku do roku 2016r. (1154 obiekty w 2017r. i 1188 obiektów w 2016r.).

Porównując liczbę kontroli należy zauważyć, że w 2017r. przeprowadzono zbliżoną ilość kontroli i rekontroli ogółem tj. 509 w stosunku do 2016r. - 540, pomimo faktu prowadzenia wzmoczonych działań kontrolnych w 2016r. związanych z organizacją w Polsce Światowych Dni Młodzieży i szczytu NATO. Wynikało to z konieczności przeprowadzenia

znacznej liczby kontroli tematycznych, w związku z kontynuacją wzmożonego nadzoru nad obiektami prowadzącymi sprzedaż mięsa i produktów mięsnych po wystąpieniu przypadków afrykańskiego pomoru świń na terenie RP, poborem większej ilości prób oraz realizacją wzmożonego nadzoru nad obiektami wykorzystującymi w produkcji lub prowadzącymi obrót jajami, obiektami organizującymi zimowy i letni wypoczynek dzieci a także placówkami gastronomicznymi, z których korzystały osoby u których stwierdzono zachorowanie na WZW A. W roku 2017 spadła nieznacznie liczba kontroli sprawdzających mających na celu potwierdzenie usunięcia uchybień stwierdzanych podczas kontroli sanitarnych (w 2017r. – 32, zaś w 2016r. – 36). Jednocześnie, liczba kontroli interwencyjnych pozostała na porównywalnym poziomie (w 2016r. – 32, zaś w 2017r. – 34). Przeprowadzono znacznie więcej kontroli kompleksowych z wykorzystaniem arkusza oceny stanu sanitarnego (w 2016r. – 93, zaś w 2017r. – 103).

Ponadto w roku 2017, zgodnie z harmonogramem otrzymanym z WSSE w Warszawie pobrano i przekazano do badań w WSSE w Warszawie i laboratoriów zewnętrznych znacznie większą liczbę prób środków spożywczych oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością tj. 270 prób, natomiast w roku 2016 – 241 próby. Pobieranie prób realizowane głównie przez 2 pracowników wymagało zwiększonego nakładu pracy, ponieważ pracownicy przeprowadzający kontrole sanitarne zajmują się także pobieraniem prób do WSSE w Warszawie.

STWIERDZANE NIEPRAWIDŁOWOŚCI:

- brak decyzji zatwierdzającej wydanej przez właściwego PPIS,
- brak złożenia wniosku o wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów PIS
- brak funkcjonalnego wydzielenia pomieszczeń w zakładzie tj.: kuchni właściwej, przygotowalni warzyw i owoców, zmywalni, magazynów, szatni, pomieszczenia socjalnego, mycia i dezynfekcji jaj,
- brak wyniku badania wody wykorzystywanej w produkcji
- brak do wglądu orzeczeń do celów sanitarno-epidemiologicznych personelu,
- brak szafek do przechowywania odzieży wierzchniej i ochronnej personelu,
- brak szafki na sprzęt porządkowy i środki myjąco – dezynfekcyjne,
- sprzęt porządkowy przechowywany w miejscach przypadkowych,
- środki spożywcze przechowywane nieprawidłowo, bez zabezpieczenia przed zanieczyszczeniem, w niewłaściwych miejscach, poza urządzeniami chłodniczymi,
- sprzedaż środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia lub daty min. trwałości,
- brak segregacji w urządzeniach chłodniczych, zamrażarkach,
- brak wydzielonych stanowisk pracy przygotowywania potraw mięsnych, mącznych, warzywnych; operacje obróbki wstępnej i mycia mięsa, warzyw i owoców,
- zniszczone, wymagające odnowienia ściany i sufity w pomieszczeniach zakładu,
- brak mydła w płynie i ręczników jednorazowego użytku przy umywalkach do mycia rąk,
- brudno utrzymane zlewy lub umywalki do mycia rąk oraz wykorzystywane niezgodnie z przeznaczeniem
- brudno utrzymane pomieszczenia socjalne,
- brudno utrzymane zaplecze i magazyny,

- brudno utrzymane toalety,
- brudno utrzymane szatnie,
- brudno utrzymane podłogi lub zniszczone wymagające wymiany,
- brudno utrzymane otoczenie sklepu,
- brudno utrzymane lub zniszczone urządzenia chłodnicze, zamrażarki,
- brak lub zniszczone wymagające naprawy drzwi,
- zniszczone blaty produkcyjne, wymagający wymiany,
- zniszczone, skorodowane regały sklepowe,
- zniszczony sprzęt pomocniczy i produkcyjny, wymagający wymiany,
- personel bez odzieży ochronnej,
- brak dowodów zakupu środków spożywczych lub dowodów dostaw surowców, wykorzystywanych w produkcji,
- brak zlewu lub punktu poboru wody do celów porządkowych,
- brak umywalki do mycia rąk,
- brak dopływu ciepłej wody do umywalki,
- mycie i wyparzanie naczyń prowadzone w niewłaściwej temperaturze,
- brak termometrów w urządzeniach chłodniczych, brak monitoringu temperatury,
- niewłaściwe oznakowanie suplementu diety,
- stwierdzenie obecności bakterii wskaźnikowych Enterobacteriaceae w próbkach pobranych lodów,
- brak opracowanych i wdrożonych instrukcji Dobrej Praktyki Higienicznej i Produkcyjnej oraz procedur na podstawie zasad systemu HACCP,
- zaprzestano prowadzenia rejestrów opracowanych w ramach GHP/GMP oraz systemu HACCP.

Inne nieprawidłowości

Próby zakwestionowane pobrane z obrotu i od producenta

Spośród pobranych do badań laboratoryjnych w WSSE prób żywności i przedmiotów użytku zakwestionowanych zostało 12 prób (produktów):

1/. „**Mięso z uda kurczaka, bez kości i skóry**”, zakwestionowany ze względu na obecność w próbce bakterii chorobotwórczych Salmonella Enteritidis w 25 g. Pismo w ww. sprawie przesłano do producenta oraz do właściwego miejscowo Powiatowego Lekarza Weterynarii w Siedlcach. Przesłano powiadomienie informacyjne w systemie RASFF. Ponadto, wydano decyzję płaćniczą obciążającą producenta za wykonane badania ww. kwestionowanego produktu.

2/. „**Pstrąg tęczowy wędzony tradycyjnie**”, zakwestionowany ze względu na stwierdzenie nadmiernej zawartości benzo(a)pirenu oraz nadmiernej zawartości sumy benzo(a)pirenu, benzo(a)antracenu, benzo(a)fluorantenu i chryzenu. Pismo w ww. sprawie przesłano do producenta oraz do właściwego miejscowo Powiatowego Lekarza Weterynarii w Chojnicach. Przesłano powiadomienie informacyjne w systemie RASFF. Ponadto, zostanie wydana decyzja płaćnicza obciążająca producenta za wykonane badania ww. kwestionowanego produktu.

3/. **„Szprot wędzony luz”**, zakwestionowany ze względu stwierdzenie nadmiernej zawartości benzo(a)pirenu oraz nadmiernej zawartości sumy benzo(a)pirenu, benzo(a)antracenu, benzo(a)fluorantenu i chryzenu. Pismo w ww. sprawie przesłano do producenta oraz do właściwego miejscowo Powiatowego Lekarza Weterynarii w Tychach. Przesłano powiadomienie informacyjne w systemie RASFF. Ponadto, zostanie wydana decyzja płatnicza obciążająca producenta za wykonane badania ww. kwestionowanego produktu.

4/. **„Tran z rekina grenlandzkiego smakowita malina”**, zakwestionowany ze względu na błędy występujące w oznakowaniu ww. produktu. Pismo w ww. sprawie przesłano do producenta, wydano decyzję administracyjną nakazującą zmianę oznakowania oraz decyzję płatniczą obciążającą producenta za wykonaną ocenę znakowania w/w kwestionowanego produktu i poniesione koszty koszty kontroli. Producent złożył odwołanie od ww. decyzji. Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Warszawie utrzymał w mocy zaskarżoną decyzję. W związku z powyższym, producent złożył skargę na decyzję Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Warszawie do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie. Skarga nie została jeszcze rozpatrzona.

5/. **„Tran z rekina grenlandzkiego soczyste mango i brzoskwinia”**, zakwestionowany ze względu na błędy występujące w oznakowaniu ww. produktu. Pismo w ww. sprawie przesłano do producenta, wydano decyzję administracyjną nakazującą zmianę oznakowania oraz decyzję płatniczą obciążającą producenta za wykonaną ocenę znakowania w/w kwestionowanego produktu i poniesione koszty koszty kontroli. Producent złożył odwołanie od ww. decyzji. Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Warszawie utrzymał w mocy zaskarżoną decyzję. W związku z powyższym, producent złożył skargę na decyzję Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Warszawie do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie. Skarga nie została jeszcze rozpatrzona.

6/. **„MultiOmega. Tran o konsystencji syropu o smaku – smakowite owoce tropikalne”**, zakwestionowany ze względu na błędy występujące w oznakowaniu ww. produktu. Pismo w ww. sprawie przesłano do producenta, wydano decyzję administracyjną nakazującą zmianę oznakowania oraz decyzję płatniczą obciążającą producenta za wykonaną ocenę znakowania ww. kwestionowanego produktu i poniesione koszty koszty kontroli. Producent złożył odwołanie od ww. decyzji. Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Warszawie utrzymał w mocy zaskarżoną decyzję. W związku z powyższym, producent złożył skargę na decyzję Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Warszawie do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie. Skarga nie została jeszcze rozpatrzona.

7/. **„Tran z rekina grenlandzkiego, suplement diety (90 kapsułek)”**, zakwestionowany ze względu na błędy występujące w oznakowaniu ww. produktu. Pismo w ww. sprawie przesłano do producenta, wydano decyzję administracyjną nakazującą zmianę oznakowania oraz decyzję płatniczą obciążającą producenta za wykonaną ocenę znakowania ww. kwestionowanego produktu i poniesione koszty koszty kontroli. Producent złożył odwołanie od ww. decyzji. Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Warszawie utrzymał w mocy zaskarżoną decyzję. W związku z powyższym, producent złożył skargę na decyzję

Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Warszawie do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie. Skarga nie została jeszcze rozpatrzona.

8/. „Lody z automatu o smaku śmietankowo-waniliowym” (5 prób), zakwestionowane za obecność bakterii *Enterobacteriaceae* w ilości przekraczającej dopuszczalny limit. Po uzyskaniu wyników badań stwierdzono, że zakład zlikwidował się. W związku z powyższym, przesłano pismo do producenta i wydano decyzję płaćniczą obciążającą producenta za wykonane badania ww. kwestionowanego produktu i poniesione koszty kontroli.

INTERWENCJE KONSUMENTÓW:

W 2017r. ogółem rozpatrzono 41 interwencji, z czego 15 zasadnych interwencji konsumentów. Główne potwierdzone przyczyny zgłoszeń to:

- niewłaściwy stan sanitarno – techniczny i niehigieniczna sprzedaż środków spożywczych w obiekcie (6 zgłoszeń),
- niewłaściwy stan sanitarno – techniczny w obiekcie produkcyjnym (3 zgłoszenia),
- nieprawidłowe oznakowanie suplementów diety (1 zgłoszenie)
- sprzedaż suplementów diety przez internet bez uzyskania wpisu do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów PIS, bez powiadomienia Głównego Inspektora Sanitarnego o zamiarze wprowadzania po raz pierwszy do obrotu na terytorium RP suplementu diety, bez oznakowania w języku polskim (1 zgłoszenia)
- sprzedaż środków spożywczych po upływie daty min. trwałości lub terminu przydatności do spożycia (4 zgłoszenia).

W wyniku przeprowadzonych kontroli interwencyjnych nałożono na osoby odpowiedzialne za stan sanitarny mandaty karne. Przeprowadzone kontrole sprawdzające wykazały usunięcie nieprawidłowości. Wydano 1 decyzję administracyjną nakazującą usunięcie nieprawidłowości w zakresie nieprawidłowego oznakowania suplementów diety. Producent złożył odwołanie od ww. decyzji. Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Warszawie utrzymał w mocy zaskarżoną decyzję. Producent złożył skargę na decyzję Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Warszawie do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie. Skarga nie została jeszcze rozpatrzona. Ponadto, wydano 3 decyzje wstrzymujące działalność, w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami (decyzje wykonane). Wydano również decyzje płaćnicze. Osobom wnoszącym interwencję udzielono pisemnej odpowiedzi.

PRODUKTY WYCOFYWANE Z RYNKU

Ogółem w 2017r. otrzymano 27 powiadomień w ramach systemu RASFF, w tym 25 powiadomień dotyczyło obiektów obrotu żywnością.

Produkty żywnościowe podlegające wycofaniu z obrotu:

1. **„Creatine”, suplement diety** umieszczony w systemie RASFF ze względu na stwierdzenie w składzie niedozwolonej nieautoryzowanej substancji: azotanu kreatyny,
2. **„Fresh single Chickien breast fillets, class A – MAP”,** umieszczony w systemie RASFF ze względu na stwierdzenie obecności bakterii *Salmonella Enteritidis*,
3. **„Dedicated The Unstoppable Pre-Workout”, suplement diety** umieszczony w systemie RASFF ze względu na stwierdzenie nieautoryzowane składniki żywności oraz wysoką zawartość kofeiny w zalecanej dawce dziennej produktu,
4. **Otręby pszenne”,** umieszczony w systemie RASFF ze względu na stwierdzenie przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu Ochratoksyny A,
5. **„NoxPump Tuba”, suplement diety** umieszczony w systemie RASFF ze względu na stwierdzenie w składzie niezadeklarowanej substancji N-izopropylonorsynerfryny,
6. **„Skrzyp + vit z bambusem”, suplement diety** umieszczony w systemie RASFF z uwagi na fakt, iż do produkcji którego użyto ekstraktów z surowców poddanych promieniowaniu jonizującemu w niekontrolowanych warunkach,
7. **„Koncentrat pomidorowy 30%”,** umieszczony w systemie RASFF ze względu na stwierdzenie obecności pleśni,
8. **„STIMUL 8”, suplement diety** umieszczony w systemie RASFF ze względu na stwierdzenie w składzie hordeniny, johimbiny oraz fenyletyloaminy,
9. **„Ser z truflami”,** umieszczony w systemie RASFF ze względu na stwierdzenie obecności obecności bakterii *Listeria monocytogenes*,
10. **„Mąka owsiana wysokobłonnikowa BIO”,** umieszczony w systemie RASFF ze względu na stwierdzenie obecności obecności grzybów *Fusarium (T-2 i HT-2)*,
11. **„Kmin rzymski mielony”,** umieszczony w systemie RASFF ze względu na stwierdzenie obecności obecności bakterii *Salmonella*,
12. **„Świeże buraki”,** umieszczony w systemie RASFF ze względu na stwierdzenie przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu kadmu,
13. **„Rodzynki”,** umieszczony w systemie RASFF ze względu na stwierdzenie przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu ochratoksyny A (OTA),
14. **„Żółtko płynne,** umieszczony w systemie RASFF ze względu na stwierdzenie obecności fipronilu,
15. **„PUKKA, Wholistic Neem”, suplement diety** umieszczony w systemie RASFF ze względu na stwierdzenie w składzie miodli indyjskiej (*Azadirachta indica*), która nie posiada historii spożycia przez ludzi w krajach Unii Europejskiej przed dniem 15 maja 1997r.,
16. **„Animal Cuts”, suplement diety** umieszczony w systemie RASFF ze względu na stwierdzenie w składzie obecności składnika - Jojoba Seed Extrect (ekstrakt z nasion jojoby),
17. **„Brasilien Erva Mate Bio”,** umieszczony w systemie RASFF ze względu na stwierdzenie przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości pestycydu antrachinonu,
18. **„Das Exquisite Heidel Beere Weisse Schokolad”,** umieszczony w systemie RASFF ze względu na stwierdzenie obecności bakterii *Salmonella*.

Materiały i wyroby do kontaktu z żywnością podlegające wycofaniu z obrotu:

- „Smoczki kauczukowe” umieszczone w systemie RASFF ze względu stwierdzenie przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu migracji substancji zdolnych do tworzenia nitrozoamin.

W 2017r. nie dokonywano wycofywania kosmetyków z obrotu w ramach systemu RAPEX (system wczesnego ostrzegania dotyczący kosmetyków).

ZATRUCIE POKARMOWE

W 2017r. nie odnotowano w nadzorowanych obiektach na terenie powiatu grodziskiego ognisk zbiorowego zatrucia.

W 2017r. wydano 3 decyzje zamknięcia zakładu/ograniczenia działalności z natychmiastowym trybem wykonania

GRANICZNA KONTROLA SANITARNA

Liczba firm importujących i/lub eksportujących środki spożywcze, materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością – 7 firm:

- MPM agd S.A.

W obiekcie prowadzona jest działalność w zakresie magazynowania importowanych przedmiotów użytku (drobny sprzęt AGD np.: sokowirówki, czajniki bezprzewodowe, opiekacze, miksery elektryczne, suszarki do grzybów i owoców, frytownice) importowane z Chin i Turcji,

- „CANPOL” Sp.z o.o. SKA (import akcesoriów i naczyń dla niemowląt i dzieci),

- ZPC „Milanówek” Sp. z o.o. (eksport krówek),

- Roshen Europe Sp. z o.o. (import cukierków),

- KOMPOL Sp. zo.o. (import opakowań do żywności),

- Magdalena Pec, Marcin Pec PUREGREEN s.c. (import wyrobów do kontaktu z żywnością),

- Newton Pharma Limited za pośrednictwem firmy Domowa Apteczka Sp. z o.o. Spółka komandytowa (eksport suplementów diety).

Na terenie powiatu grodziskiego nie znajduje się Urząd Celny i w większości przypadków odprawa graniczna i wydawanie w/w świadectw jakości zdrowotnej odbywa się na terenie innych powiatów. Jednakże w 2017r. firma RABEN Polska Sp. z o.o. ul. Chrzanowska 7, 05-825 Grodzisk Maz. wykonywała usługi magazynowania wyrobów do kontaktu z żywnością tj. blenderów ręcznych dla firmy (Magdalena Pec, Marcin Pec PUREGREEN s.c.) oraz środków spożywczych (cukierki) dla firmy Roshen Europe Sp. z o.o., w związku z czym dokonywano kontroli granicznej i wydawano świadectwa jakości zdrowotnej (na podstawie kontroli dokumentacji granicznej w miejscu docelowego przeznaczenia). Ponadto, w przypadku firm zajmujących się eksportem tj. ZPC MILANÓWEK Sp. z o.o. oraz Newton Pharma Limited wydano świadectwa jakości zdrowotnej (eksportowe).

W 2017r. wydano 51 świadectw spełnienia wymagań zdrowotnych przez środek spożywczy lub wyrób przeznaczony do kontaktu z żywnością przekraczający granicę:

- 50 dot. środków spożywczych (świadectwa importowe dot. cukierków oraz świadectwa eksportowe dot. cukierków typu krówka i suplementów diety).

WSPÓŁPRACA Z INSPEKcją WETERYNARYJNĄ

W roku 2017 w związku z zawartym w dniu 21 kwietnia 2008 porozumieniem o współpracy pomiędzy Powiatowym Lekarzem Weterynarii w Pruszkowie a Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Grodzisku Mazowieckim przekazano zaktualizowaną listę obiektów objętych wspólnym nadzorem.

Jednocześnie, w ramach współpracy z Powiatowym Lekarzem Weterynarii w Pruszkowie przeprowadzono wspólną wizję lokalną na Targowisku Miejskim w Grodzisku Maz., w związku ze wzmożonym nadzorem nad obiektami wprowadzającymi do obrotu mięso i produkty mięsne (po wystąpieniu na terenie Polski przypadków afrykańskiego pomoru świń). Podczas kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie identyfikowalności i pochodzenia mięsa i produktów mięsnych.

Ponadto, w ramach współpracy z Powiatowym Lekarzem Weterynarii w Pruszkowie przesłano:

- pismo ze stanowiskiem PPIS w Grodzisku Maz. dot. nadzoru nad obiektami prowadzącymi rozbiór mięsa na targowiskach miejskich, w związku z pismem Powiatowego Lekarza Weterynarii w Pruszkowie o wykreśleniu obiektów z prowadzonego rejestru.

W ramach współpracy z Inspekcją Weterynaryjną przesłano także właściwym terytorialnie Powiatowym Lekarzom Weterynarii interwencję konsumenta dot. zmian organoleptycznych drobiu oraz pisma dot. uwag do znakowania produktów pochodzenia zwierzęcego.

WSPÓŁPRACA Z INNYMI ORGANAMI

W ramach współpracy z Inspekcją Handlową przesłano Mazowieckiemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Inspekcji Handlowej w Warszawie zgodnie z właściwością rzeczową sprawę interwencji konsumenta dot. podejrzenia zafałszowania w składzie środka spożywczego „Cedr SUPLEMENT DIETY olej tłoczony na zimno”.

DZIAŁALNOŚĆ Z ZAKRESU HIGIENY ŻYWIENIA

W 2017r. pod nadzorem znajdowało się 123 obiekty żywienia zbiorowego zamkniętego. Skontrolowano 48 zakładów, przeprowadzono 55 kontroli i rekontroli. Nałożono 3 mandaty karne na kwotę 1300 zł. Wydano 5 decyzji administracyjnych, z czego 2 wstrzymujące działalność. Decyzje zostały wykonane.

Podczas kontroli w zakładach dokonywana jest ocena jakości żywienia, kontrola prawidłowości jadłospisów i zgodności z raportami magazynowymi.

Ponadto, kontynuowano akcję informacyjną i udzielano wyczerpujących telefonicznych odpowiedzi zainteresowanym rodzicom oraz podmiotom prowadzącym działalność w zakresie żywienia dzieci na temat nowego rozporządzenia Min. Zdrowia w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach

systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełnić środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz.U. z 2016r. poz 1154).

ISTOTNE OSIĄGNIĘCIA PIS

Działalność Sekcji HŻŻ i PU spowodowała wzrost liczby obiektów z wdrożonymi zasadami GHP i GMP oraz procedurami opartymi na zasadach systemu HACCP. Ponadto, prowadzone działania kontrolne skutkowały wzrostem świadomości dotyczącej przestrzegania zasad GHP/GMP u prowadzących działalność a co za tym idzie znacznym spadkiem ilości wydawanych decyzji administracyjnych oraz zmniejszeniem liczby mandatów karnych, które z uwagi na stwierdzone nieprawidłowości o mniejszym ryzyku, opiewały na mniejszą kwotę. Jednocześnie, przeprowadzone kontrole interwencyjne, podczas których ujawniono obiekty prowadzące działalność bez uzyskania decyzji zatwierdzającej (zakład produkcyjny i obiekty żywienia zbiorowego) w warunkach anty-sanitarnych spowodowały ich unieruchomienie i wyeliminowanie zagrożenia dla dużej grupy konsumentów.

TRUDNOŚCI

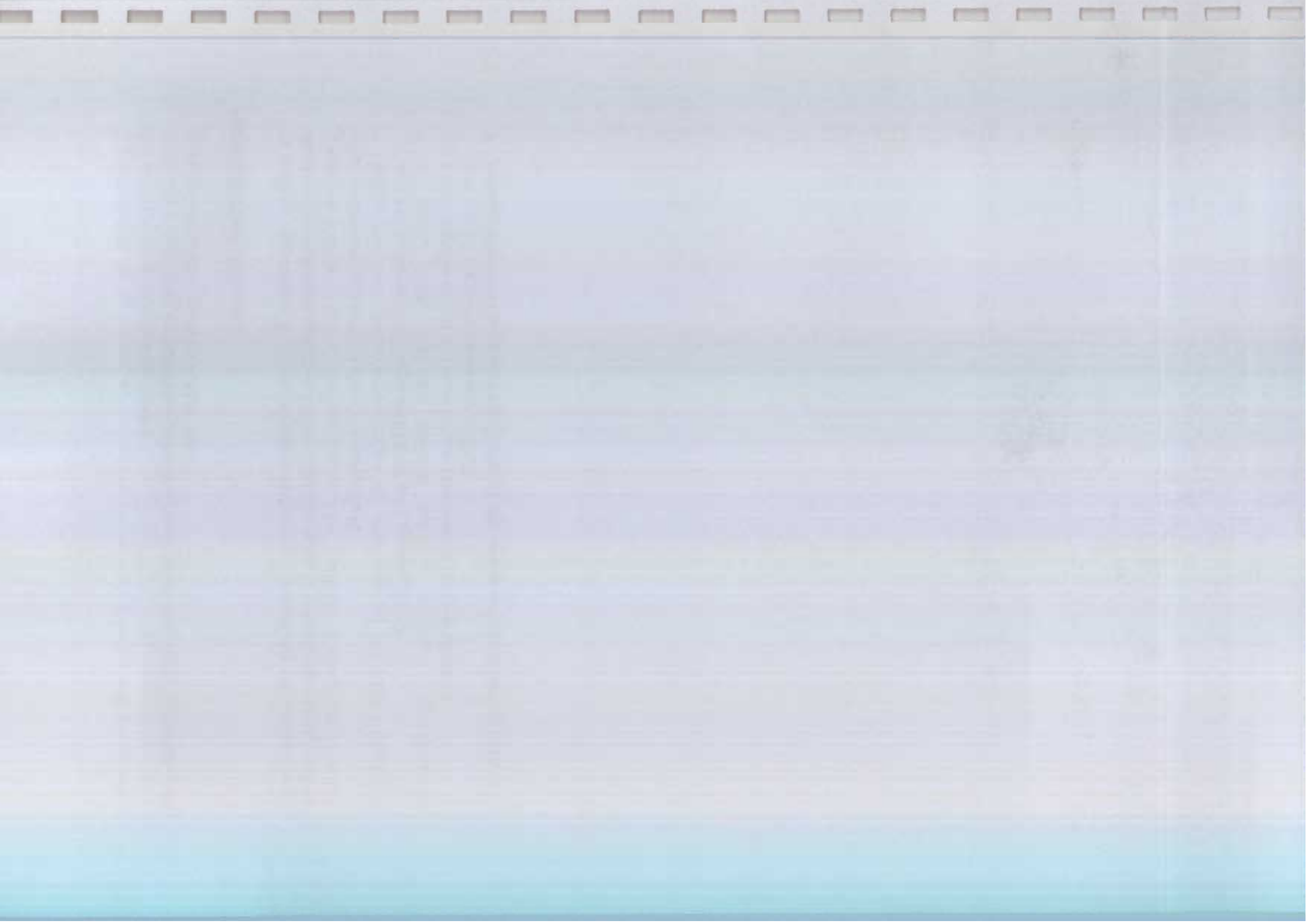
- związane są z szerokim zakresem i różnorodnością zagadnień jakimi zajmuje się Sekcja HŻŻ i PU, w tym działań wymagających udzielenia odpowiedzi w krótkim lub wyznaczonym terminie (m.in. powiadomienia RASFF, RAPEX, wzmożony nadzór nad suplementami diety, obrót środkami specjalnego przeznaczenia żywieniowego, nadzór nad produkcją i obrotem przedmiotami użytku, nadzór nad warunkami produkcji i obrotu żywnością, działalność z zakresu higieny żywienia, pobieranie prób do badań laboratoryjnych, współpraca z Inspekcją Weterynaryjną i PIORIN, kontrole interwencyjne);
- konieczność zaangażowania w działania wszystkich pracowników sekcji, co uniemożliwia specjalizację poszczególnych osób w danych zagadnieniach;
- problemy z realizacją zaplanowanych kontroli sanitarnych, wynikające z potrzeby wykonania kontroli ponadplanowych, w związku z wydawaniem decyzji zatwierdzających, powiadomieniami w systemie RASFF, kontrolami interwencyjnymi, sprawdzającymi i tematycznymi (m.in. w związku ze wzmożonym nadzorem nad obiektami prowadzącymi sprzedaż mięsa i produktów mięsnych po wystąpieniu przypadków afrykańskiego pomoru świń na terenie RP; nad obiektami, wykorzystującymi w produkcji lub prowadzącymi obrót jajami; nad obiektami organizującymi zimowy i letni wypoczynek dzieci; nad placówkami gastronomicznymi, z których korzystały osoby u których stwierdzono zachorowanie na WZW A) oraz trudnościami w dojeździe (obiekty położone w znacznej odległości od PSSE).
- konieczność prowadzenia znacznej ilości rejestrów, w tym w formie elektronicznej system SBŻ II, metryczek itp.
- problemy z prowadzeniem nadzoru nad suplementami diety, głównie z oceną oznakowania suplementów diety,
- problemy z zakresu higieny żywienia (teoretyczna ocena dekadowa jakości wyżywienia – badanie jadłospisów i raportów magazynowych) - z uwagi na czasochłonność tych działań oraz brak jednoznacznych wymagań odnośnie norm żywieniowych pojawiają się trudności z wyegzekwowaniem zaleceń w prywatnych domach opieki, szkołach

- i przedszkolach, gdzie rodzice bądź opiekunowie decydują i żądają takiego sposobu żywienia, jaki im wydaje się odpowiedni;
- trudności z dotarciem do obiektów usytuowanych w miejscowościach, gdzie brak jest połączeń komunikacyjnych (PKP, MZK, PKS).

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

W dalszym ciągu należy prowadzić działania mające na celu poprawę stanu sanitarnego obiektów zewidencjonowanych w PSSE w Grodzisku Maz., w szczególności należy zwrócić uwagę na obiekty, w których wydano decyzje adm. i obiekty, w których stwierdzono nieprawidłowości w zakresie higieniczno-sanitarnym.

- Należy prowadzić działania zmierzające do wdrożenia we wszystkich obiektach objętych nadzorem PSSE zasad GHP i GMP oraz systemu HACCP.
- W 2018r. należy prowadzić kontrole sanitarne zgodnie z opracowanym harmonogramem kontroli, a ponadto, przeprowadzić kontrole sanitarne w obiektach nie skontrolowanych w 2017r.
- Prowadzić działania mające na celu realizację zaplanowanych zamierzeń na 2018r.

IV. Ocena stanu sanitarnego obiektów objętych nadzorem przez Sekcję Higieny Pracy

WSTĘP

Do zakresu działania sekcji Higieny Pracy w zakresie bieżącego nadzoru sanitarnego należy kontrola:

- * przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne dotyczących warunków zdrowotnych środowiska pracy, a zwłaszcza zapobiegania powstawaniu chorób zawodowych i innych chorób związanych z warunkami pracy;
- * utrzymania należytego stanu higienicznego zakładów pracy.
- * przestrzegania przez osoby produkujące, importujące bądź wprowadzające substancje lub mieszaniny chemiczne do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz przez użytkowników substancji/mieszanin chemicznych obowiązków wynikających z ustawy z dnia 25 lutego 2011r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (t.j. Dz.U. 2018 poz. 143) oraz rozporządzeń Wspólnoty Europejskiej wymienionych w tej ustawie;
- * przestrzegania przez podmioty wprowadzające do obrotu prekursorzy kategorii 2 i 3 obowiązków wynikających z ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U. 2017 poz. 783 z późn. zm.), rozporządzenia (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady nr 273/2004 z dnia 11 lutego 2004r. w sprawie prekursorów narkotykowych oraz rozporządzenia (WE) Rady nr 111/2005 z dnia 22 grudnia 2004r. określającego zasady nadzorowania handlu prekursorami narkotyków pomiędzy Wspólnotą a państwami trzecimi;
- * przestrzegania przepisów dotyczących wprowadzania do obrotu produktów biobójczych i substancji czynnych oraz ich stosowania w działalności zawodowej;
- * przestrzegania przepisów w zakresie ustawy z dnia 9 listopada 1995r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (t.j. Dz.U. 2017 poz. 957 z późn. zm.)
- * monitorowanie przypadków zatruc środkówami zastępczymi tzw. dopalaczami oraz prowadzenie postępowań w sprawie ich nielegalnego wytwarzania i/lub wprowadzania ich do obrotu zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U. 2017 poz. 783 z późn. zm.) oraz ustawą z dnia 14 marca 1985r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (t.j. Dz.U. 2017 poz. 1261 z późn. zm.).

W 2017 roku w ewidencji sekcji Higieny Pracy znajdowało się 507 zakładów zatrudniających łącznie 12333 osób. Struktura zakładów pod względem zatrudnienia kształtowała się następująco:

Liczba zakładów w ewidencji wg liczby zatrudnionych pracowników				łącznie zakładów	Liczba zatrudnionych objętych nadzorem sekcji Higiena Pracy
do 9	10-49	50 - 249	250 i więcej		
304	151	41	11	507	12333

W związku z wykonywaniem zadań w zakresie bieżącego nadzoru sanitarnego w 2017 roku pracownicy sekcji Higieny Pracy przeprowadzili 260 kontroli w 184 przedsiębiorstwach.

W oparciu o stwierdzone podczas kontroli uchybienia, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny wydał 46 decyzje nakazujące ich usunięcie. Sekcja Higieny Pracy przeprowadza kontrole kompleksowe również we współpracy z innymi sekcjami nadzoru i za ich pośrednictwem wydaje nakazy dotyczące usunięcia zastanych nieprawidłowości. W 2017 roku wydano 3 takie decyzje. łącznie wydano 49 decyzji.

WYNIKI KONTROLI

I. W zakresie przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne dotyczących warunków zdrowotnych środowiska pracy, a zwłaszcza zapobiegania powstawaniu chorób zawodowych i innych chorób związanych z warunkami pracy:

Poniżej przedstawiono tabelę ilustrującą najczęściej stwierdzane uchybienia podczas kontroli.

Liczba zakładów, w których stwierdzono:	
przekroczenia dopuszczalnych wartości hałasu i/lub drgań	4
zły stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń pracy i sanitarno-higienicznych	31
brak aktualnych pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy	25
uchybienia dotyczące oceny ryzyka	15
uchybienia w zakresie stosowania / wprowadzania do obrotu substancji / mieszanin chemicznych	13
brak aktualnych badań lekarskich	12
uchybienia w zakresie narażenia pracowników na działanie czynników rakotwórczych lub/i mutagennych	3
brak informacji / nieprzestrzeganie zakazu palenia w zakładach pracy	2
uchybienia w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych	0
uchybienia w zakresie stosowania / wprowadzania do obrotu prekursorów kat. 2 i 3	0

Najwięcej uchybień związanych było ze złym stanem sanitarno-higienicznym pomieszczeń pracy oraz pomieszczeń „socjalnych” (31 zakładów). Poziom ten jest porównywalny do 2016 roku, kiedy liczba zakładów z takimi nieprawidłowościami również była na poziomie 17%.

Liczba zakładów niewykonujących w ogóle lub niepowtarzających we wskazanym w przepisach terminach pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy zmniejszyła się z 17% w 2016 roku do 13,5% w 2017 roku.

W 4 zakładach, na stanowiskach pracy odnotowano pracę w warunkach ponadnormatywnego poziom hałasu, to jest powyżej 85dB oraz w 1 zakładzie przekroczenie dopuszczalnej wartości drgań o oddziaływaniu przez kończyny górne na organizm człowieka. Pracodawcy zostali zobligowani do zapewnienia pracownikom niezbędnych środków ochrony indywidualnej, a ponadto ustalenia przyczyn przekroczeń i ich usunięcia.

Wzrosła, z 4% do 6,5%, liczba zakładów, w których pracodawca dopuszczał do pracy pracownika bez aktualnego orzeczenia lekarskiego stwierdzającego brak przeciwwskazań do pracy na określonym stanowisku, co narusza przepisy ustawy z dnia 26 czerwca 1974r. Kodeks pracy (t.j. Dz.U. 2018 poz. 108 z późn. zm.).

Nadzorem w zakresie narażenia pracowników na działanie czynników rakotwórczych bądź mutagennych objęte są 23 zakłady, w których pracuje 136 osób narażonych na działanie w/w czynników. Do czynników rakotwórczych/mutagennych stosowanych przez pracodawców zalicza się m.in.: tlenek etylenu, związki chromu(VI), wybrane związki niklu(II), promieniowanie jonizujące.

II. W zakresie przestrzegania przez osoby produkujące, importujące bądź wprowadzające substancje lub mieszaniny chemiczne do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz przez użytkowników substancji lub mieszanin chemicznych obowiązków w związku z ustawą z dnia 25 lutego 2011r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (t.j. Dz.U. 2018 poz. 143) oraz rozporządzeń Wspólnot Europejskich wymienionych w tej ustawie;

W zakresie wprowadzania do obrotu i/lub stosowania substancji i mieszanin chemicznych nadzorowi podlega 117 firm wprowadzające / dystrybuujące chemikalia oraz 157 stosujących je w działalności zawodowej. W 2017 roku przeprowadzono łącznie 95 kontroli w podanym zakresie, z czego podczas 13 stwierdzono nieprawidłowości.

W zakresie stosowania / wprowadzania do obrotu substancji / mieszanin chemicznych najczęściej uchybienia dotyczyły stosowania produktów chemicznych klasyfikowanych jako niebezpieczne bez

zapoznania się z kartami charakterystyk, które opisują m.in. zagrożenia stwarzane przez produkt, sposób bezpiecznej pracy, magazynowania i utylizacji. Stwierdzano również przechowywanie chemikaliów w opakowaniach po produktach spożywczych, jak również opakowaniach nie opisanych w żaden sposób. Braki te mają istotny wpływ na ryzyko związane z wypadkami przy pracy, w tym mogącymi powodować trwałe uszczerbek na zdrowiu.

W przypadku wprowadzających do obrotu stwierdzano brak zapewnienia odbiorcy ww. dokumentacji, jak również sprzedawanie opakowań bez oznakowania w języku polskim lub błędnie oznakowanych.

Na terenie powiatu grodziskiego zidentyfikowano 2 podmioty zobowiązane do rejestracji substancji chemicznych w myśl wymogów rozporządzenia unijnego nr 1907/2006 REACH.

III. W zakresie przestrzegania przez podmioty wprowadzające do obrotu prekursorzy kategorii 2 i 3 obowiązków wynikających ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U. 2017 poz. 783 z późn. zm.), rozporządzenia (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady nr 273/2004 z dnia 11 lutego 2004r. w sprawie prekursorów narkotykowych oraz rozporządzenia (WE) Rady nr 111/2005 z dnia 22 grudnia 2004r. określającego zasady nadzorowania handlu prekursorami narkotyków pomiędzy Wspólnotą a państwami trzecimi;

W nadzorze stacji sanitarno-epidemiologicznej jest 9 podmiotów zajmujących się handlem prekursorami chemicznymi, przy czym do obrotu wprowadzane są tylko prekursorzy 3 kategorii. Wśród nadzorowanych firm 3 prowadzą handel z państwami trzecimi (2 importerów, 1 eksporter).

IV. W zakresie przestrzegania przepisów dotyczących wprowadzania do obrotu produktów biobójczych i substancji czynnych oraz ich stosowania w działalności zawodowej;

W ewidencji sekcji Higieny Pracy w PSSE w Grodzisku Mazowieckim znajduje się 48 podmiotów zajmujących się handlem produktami biobójczymi. Według przepisów obowiązujących od 01.09.2013r. - rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 528/2012 z dnia 22 maja 2012r. w sprawie udostępniania na rynku i stosowania produktów biobójczych, wprowadzono dwie nowe definicje:

art 3 pkt i) „udostępnianie na rynku” oznacza każde odpłatne lub nieodpłatne dostarczanie produktu biobójczego lub wyrobu poddanego działaniu produktów biobójczych w celu jego dystrybucji lub stosowania w ramach działalności handlowej;

art 3 pkt j) „wprowadzenie do obrotu” oznacza pierwsze udostępnienie na rynku produktu biobójczego lub wyrobu poddanego działaniu produktów biobójczych.

Wszystkie nadzorowane podmioty gospodarcze zajmują się wyłącznie udostępnianiem produktów biobójczych na rynku. Po przeprowadzeniu 8 kontroli nie stwierdzono uchybień.

CHOROBY ZAWODOWE

W ramach oceny narażenia zawodowego przeprowadzono 37 postępowań wyjaśniających w zakładach na terenie powiatu lub w Archiwum Państwowym w Milanówku. Wydano 1 decyzję o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej oraz 4 o stwierdzeniu choroby zawodowej. W stosunku do pozostałych przypadków kontynuowane jest postępowanie administracyjne lub postępowanie było prowadzone na rzecz innych Stacji sanitarnych. Liczba prowadzonych postępowań wzrasta z każdym rokiem (2010-2012: po 8 / 2013: 15 / 2014: 29 / 2015: 24 / 2016: 36 / 2017: 37).

ŚRODKI ZASTĘPCZE

W ramach monitorowania zatruć środkami zastępczymi prowadzona jest współpraca ze Szpitalem Zachodnim oraz przychodniami na terenie naszego powiatu. W 2017 roku odnotowano znaczący wzrost przypadków zatruć – z 3 w 2016 roku do 9 w 2017 roku. **Niepokojącym jest fakt, że aż 6 przypadków dotyczyło osób w wieku 14-19 lat.** Pozostałe osoby miały 27-29 lat. Nie odnotowano przypadków zgonów mogących mieć związek z użyciem środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych.

Skala zatruć w latach 2013-2017 w skali całego kraju podana jest na załączonym do oceny piśmie uzyskanym z Ośrodka Kontroli Zatruć-Warszawa za pośrednictwem Głównego Inspektoratu Sanitarnego.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Grodzisku Mazowieckim współpracuje również z Komendą Powiatową Policji w Grodzisku Mazowieckim, ze Strażą Miejską w Grodzisku Mazowieckim, Milanówku oraz Strażą Gminną w Jaktorowie, Prokuraturą Rejonową w Grodzisku Mazowieckim, Sądem Rejonowym w Grodzisku Mazowieckim, Izbą Ceną w ramach kontroli wprowadzania/ wytwarzania środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych. Współpraca obejmuje informowanie o ewentualnych miejscach sprzedaży tych środków, zwalczanie nielegalnego wprowadzania / wytwarzania dopalaczy do obrotu. W 2017r. otrzymano z prokuratury materiały dotyczące 11 osób, przy których stwierdzono środki zastępcze + 2 kolejne w

styczniu 2018r. W tych sprawach postępowania będą prowadzone w 2018r., ze względu na konieczność potwierdzenia aktualnego miejsca zamieszkania / zameldowania tych osób.

Profilaktyką w zakresie określonym przez ustawę z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U. 2017 poz. 783 z późn. zm.) w formie spotkań z nauczycielami, rodzicami zajmuje się Sekcja Higieny Dzieci i Młodzieży oraz Sekcja Oświaty Zdrowotnej .

V. Nadzór epidemiologiczny

1. Działalność kontrolna i postępowanie administracyjno-egzekucyjne w placówkach działalności leczniczej powiatu grodziskiego

W roku 2017 Sekcja Epidemiologii Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej obejmowała nadzorem **168** obiektów prowadzących działalność leczniczą na terenie powiatu grodziskiego, w tym:

- podmioty lecznicze wykonujące stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne (inne niż szpitale) - **6**
- podmioty lecznicze wykonujące ambulatoryjne świadczenia zdrowotne - **69**
- gabinety indywidualnej specjalistycznej i grupowej praktyki lekarskiej o profilu niezabiegowym - **27**
- gabinety indywidualnej, specjalistycznej i grupowej praktyki lekarskiej o profilu zabiegowym (w tym gabinety stomatologiczne) - **66**

Kontrole wykonane w roku 2017:

ilość **132**, w tym:

podstawowe: 109

sprawdzające: 7

interwencyjne: 3

tematyczne: 3

wizja-odbiór(w tym 2 w związku ze wznowieniem działalności medycznej): 10

Liczba i rodzaje decyzji wydanych przez Sekcję Epidemiologii w 2017r.:

- ✓ 4 decyzji obciążających opłatą
- ✓ 109 decyzji umarzających wszczęte postępowanie administracyjne

W roku 2017 wydano 4 mandaty karne na kwotę 900 zł, w związku z nieprzestrzeganiem procedur sanitarno-higienicznych min. w zakresie mycia i dezynfekcji powierzchni i sprzętu, nieprawidłowego postępowania z odpadami medycznymi, braku prawidłowego utrzymania stanu sanitarno-porządkowego w pomieszczeniach.

2. Ocena stanu sanitarno-higienicznego placówek medycznych

Charakterystyka stanu sanitarno-technicznego i funkcjonalnego placówek lecznictwa otwartego i zamkniętego

Lecznictwo zamknięte

Samodzielny Publiczny Specjalistyczny Szpital Zachodni im. św. Jana Pawła II, którego organem założycielskim jest Powiat Grodziski, pozostaje pod nadzorem bieżącym Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Warszawie. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Grodzisku Mazowieckim prowadzi jedynie nadzór nad wykonawstwem szczepień ochronnych u pacjentów przyjmowanych w SOR i przychodni Podstawowej Opieki Zdrowotnej oraz Oddziale Dializoterapii, jak również prowadzi nadzór nad szczepieniami ochronnymi pracowników medycznych. W ramach przeprowadzonych kontroli w roku 2017 nie stwierdzono uchybień w zakresie warunków sanitarno-technicznych pomieszczeń, przeznaczonych na ten zakres działalności. W trakcie kontroli tematycznej przeprowadzonej w Stacji Dializ, SOR, Poradni Lekarza POZ, dotyczącej realizacji szczepień ochronnych w związku z awarią urządzenia chłodniczego w Stacji Dializ wydano doraźne zalecenie:

w celu podniesienia bezpieczeństwa zachowania łańcucha chłodniczego, w szczególności na wypadek awarii urządzeń do przechowywania preparatów szczepionkowych wskazane jest zainstalowanie całodobowego monitoringu temperatury z powiadomieniem sms.

Lecznictwo otwarte

Stan sanitarno-techniczny i funkcjonalny kontrolowanych podmiotów wykonujących działalność leczniczą nie budził zastrzeżeń. Obiekty utrzymane są w czystości i porządku, pomieszczenia prawidłowo wyposażone, wyroby medyczne prawidłowo przechowywane, gospodarka odpadami medycznymi prowadzona zgodnie z obowiązującymi przepisami, wdrażane procedury. W roku 2017 stwierdzono w przypadku 4 podmiotów wykonujących działalność leczniczą nieprawidłowości, nałożono 4 mandaty karne. W przeprowadzonych kontrolach sprawdzających potwierdzono usunięcie wszystkich nieprawidłowości.

➤ **Utrzymanie czystości bieżącej i porządku**

Placówki ochrony zdrowia posiadają opracowane i wdrożone procedury sprzątnięcia i dezynfekcji pomieszczeń oraz plany higieny zaktualizowane i zatwierdzone przez kierowników lub właścicieli. Sprzątnięcie odbywa się za pomocą specjalistycznych wózków (zatrudnione firmy zewnętrzne), mopów z wymiennymi nakładkami (zatrudnione osoby sprzątnięjące bądź właściciele praktyk). Sprzęt po użyciu jest myty, dezynfekowany, prany (część placówek) i suszony a następnie przechowywany w wydzielonych pomieszczeniach. Środki myjące i dezynfekcyjne do powierzchni stosowane w placówkach posiadają odpowiednie spektrum działania i aktualną datę ważności (zapewniono karty charakterystyki). W placówkach używana jest zarówno bielizna jednorazowa (serwety, podkłady, prześcieradła, fartuchy ochronne) jak i wielorazowa (odzież ochronna personelu - placówki - zawarły umowy z pralnią zapewniającymi barierę higieniczną). W praktykach zawodowych pranie odzieży ochronnej odbywało się we własnym zakresie w odrębnych cyklach prania bądź w specjalnie do tego celu przeznaczonych urządzeniach pralniczych a także zostały zawarte umowy z pralnią zapewniającymi barierę higieniczną.

Dezynfekcja

W 2017 roku w kontrolowanych podmiotach nie stwierdzono istotnych zmian w zakresie prowadzonych procesów dezynfekcji.

W nadzorowanych placówkach do dezynfekcji stosowane są preparaty zgodnie z ich przeznaczeniem i zaleceniami producentów (w postaci płynów, żeli, aerozoli, chusteczek). Preparaty dezynfekcyjne przechowywane są w szafkach zlokalizowanych w wydzielonym miejscu lub pomieszczeniu, w oryginalnych opakowaniach z aktualną datą ważności. Preparaty służące do dezynfekcji skóry i rąk umieszczone są przy umywalkach w dozownikach, stosowane są uzupełniające wkłady jednorazowe lub dozowniki do napełniania środkiem do dezynfekcji. Do dezynfekcji skóry placówki stosują preparaty w sprayu i/lub jednorazowe gaziki nasączone środkiem do dezynfekcji. Dezynfekcja narzędzi medycznych przeprowadzana jest preparatami gotowymi do użycia jak również preparatami do sporządzania roztworów roboczych. Nie stwierdzono nieprawidłowości dotyczących zasad i sposobu postępowania na stanowisku przygotowania preparatów dezynfekcyjnych. Nie wykazano nieprawidłowości postępowania przy wykonywaniu procedur dezynfekcji powierzchni, w tym trudno dostępnych oraz urządzeń. W podległych placówkach stosowane jest głównie mycie ręczne i dezynfekcja narzędzi, dodatkowo używa się myjek ultradźwiękowych do czyszczenia wiertel i drobnych narzędzi stomatologicznych.

Jedna placówka korzysta z maszynowego mycia i dezynfekcji narzędzi.

Sterylizacja

Podczas kontroli dokonywano oceny wyposażenia sterylizatorni w zakresie prawidłowego ciągu technologicznego (od odcinka materiałów skażonych do odcinka materiałów sterylnych) oraz ich wyposażenia. Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie dokumentowania procesów sterylizacji. Skuteczność sterylizacji kontrolowana jest metodami biologicznymi, chemicznymi oraz fizycznymi. Rejestry kontroli skuteczności sterylizacji zawierają: datę przeprowadzonego procesu, nazwę oraz ilość sterylizowanych narzędzi, wyniki kontroli chemicznej (paski), a także wydruki z drukarek. Pakiety z narzędziami znakowane są datą sterylizacji (zapis ręczny lub z metkownicy), przechowywane w sposób prawidłowy w szufladach lub zamkniętych szafach, luźno ułożone.

W 2017 roku na terenie powiatu grodziskiego nie wykonywano resterylizacji sprzętu jednorazowego.

Gospodarka odpadami niebezpiecznymi w miejscu powstawania

W 2017 roku w czterech placówkach objętych nadzorem sanitarnym podczas kontroli stwierdzono nieprawidłowości w postępowaniu z odpadami niebezpiecznymi w miejscu wytwarzania (brak segregacji odpadów niebezpiecznych, brak prawidłowego oznakowania pojemników na odpady niebezpieczne) oraz czasowego gromadzenia i przechowywania (brak możliwości mycia i dezynfekcji ścian i podłogi). W pozostałych placówkach podczas kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości. Placówki posiadają aktualne procedury postępowania z odpadami medycznymi. Odpady medyczne usuwane są do jednorazowych worków koloru czerwonego umieszczonych na sztywnych stelażach lub w zamykanych koszach pedałowych. Dla odpadów o ostrych końcach i krawędziach stosowane są pojemniki sztywne, odporne na działanie wilgoci, mechanicznie odporne na przekłucie bądź przecięcie. Do czasowego gromadzenia odpadów medycznych służą urządzenia chłodnicze (prawidłowo oznakowane) umieszczone w wydzielonych pomieszczeniach, zabezpieczone przed dostępem osób nieupoważnionych. Placówki medyczne prowadzą rejestry potwierdzeń przekazania odpadów niebezpiecznych do utylizacji. Utylizacją odpadów medycznych na terenie powiatu grodziskiego zajmują się wyspecjalizowane firmy z Żyrardowa i Bełchatowa oraz Warszawy.

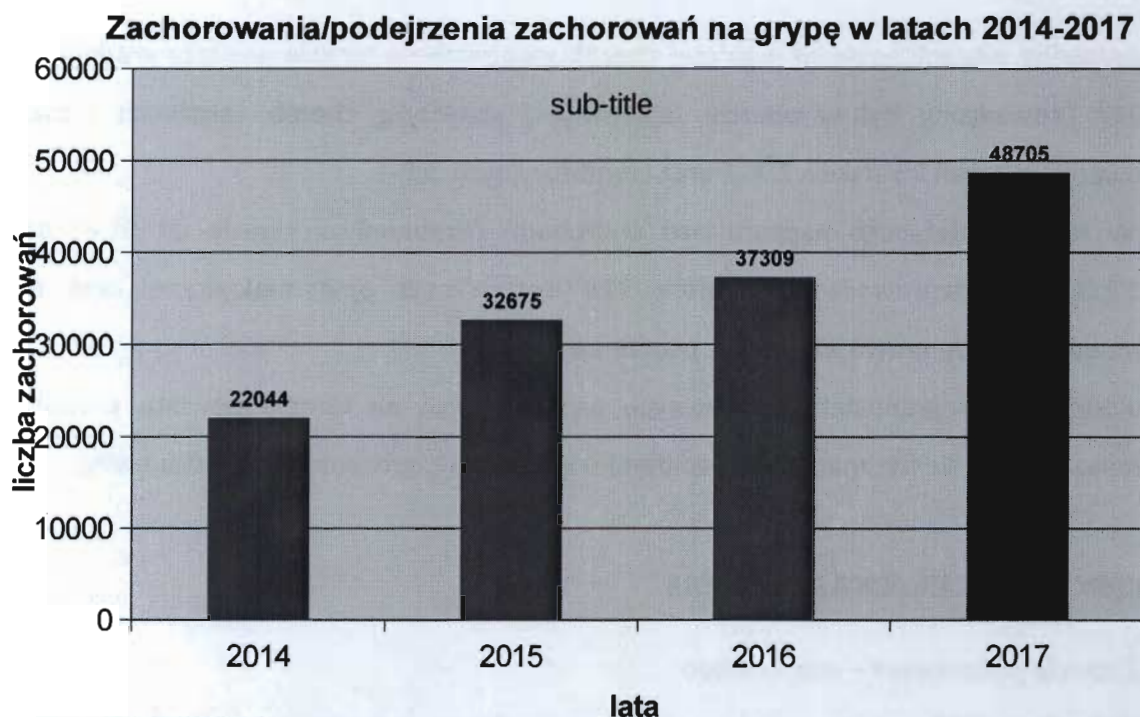
3. Nadzór nad chorobami zakaźnymi

W 2017 r. zgłoszono do PSSE w Grodzisku Mazowieckim ogółem: **50 033** zachorowania / podejrzenia zachorowań na choroby zakaźne.

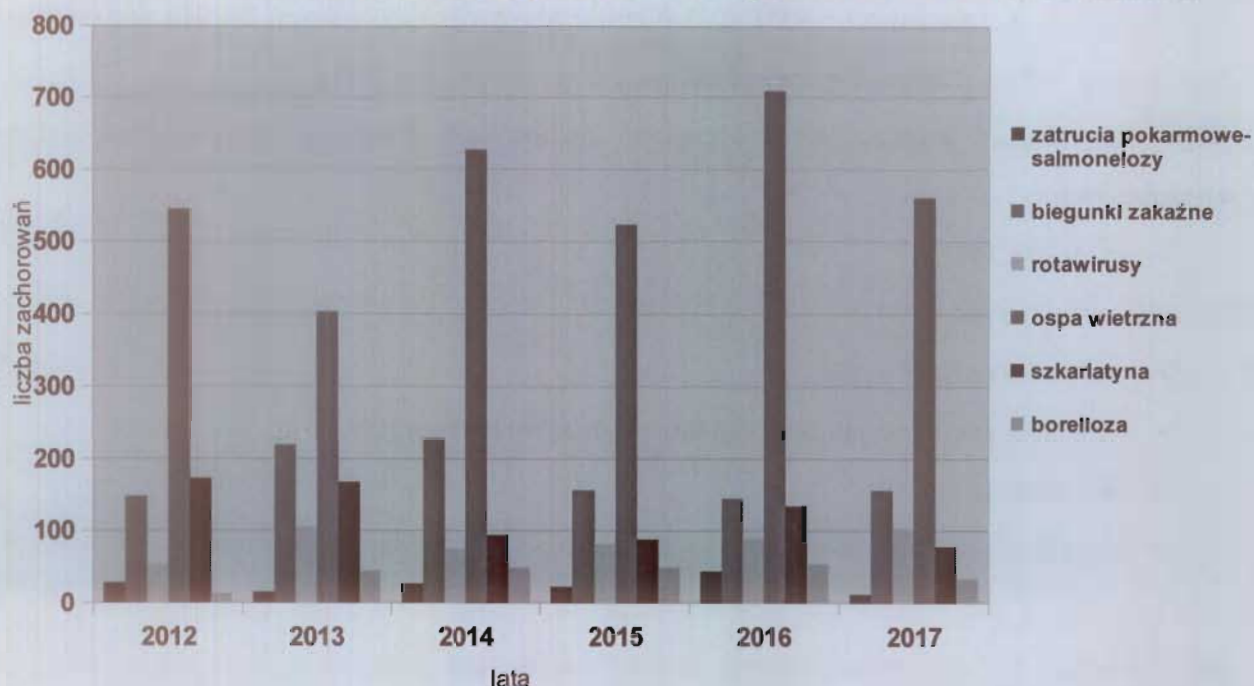
Najwięcej zgłoszeń zachorowań / podejrzeń zachorowań dotyczyło następujących jednostek chorobowych:

- grypa (**48 705**),
- ospa wietrzna (**561**),
- płonica/szkarlatyna (**78**),
- wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez rotawirusy (**104**),
- salmoneloza (**12**),
- biegunka i zapalenie żołądkowo – jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu (**157**).

Na wykresach poniżej przedstawiono porównawczo ilość zgłoszeń występowania powyższych zakażeń w latach 2014-2017 (grypa) oraz w latach 2012-2017 (pozostałe choroby).

Podejrzenia/zachorowania na wybrane choroby zakaźne w latach 2012- 2017

Monitoring sytuacji epidemiologicznej chorób zakaźnych na terenie powiatu grodzkiego w roku 2017 prowadzony był w oparciu rejestrację i statystykę chorób zakaźnych i zakażeń, weryfikowanie zgłoszeń lekarskich ZLK-1 oraz laboratoryjnych ZLB-1.

W ramach bieżącego nadzoru nad chorobami zakaźnymi w okresie od 01.01.2017r. do 31.12.2017r. przeprowadzono ogółem 223 dochodzenia epidemiologiczne oraz objęto nadzorem epidemiologicznym 211 osób z otoczenia chorych.

Poniższy opis jednostek chorobowych występujących na terenie powiatu grodzkiego opracowano kierując się ich znaczeniem epidemiologicznym i zagrożeniem jakie stanowiły.

Choroby szerzące się drogą pokarmową

- *Zatrucia pokarmowe – salmonelloza*

W roku 2017 na terenie powiatu grodzkiego odnotowano niewielki spadek w stosunku do roku 2016 liczby zatruc pokarmowych wywołanych przez pałeczki z rodzaju *Salmonella* – ogółem zarejestrowano 12 zachorowań. Tak jak w latach poprzednich największą grupę chorych wśród zarejestrowanych osób stanowiły dzieci w przedziale wiekowym od 0 do 14 roku życia – ogółem 11 przypadków.

- Wśród innych bakteryjnych zakażeń jelitowych w roku 2017 zarejestrowano:
  - 12 przypadków zachorowań wywołanych przez *Campylobacter*;
  - 2 przypadki zachorowań wywołanych przez *Clostridium difficile*.
- W omawianym okresie w związku z podejrzeniem wystąpienia zbiorowego zatrucia pokarmowego spoza terenu powiatu grodziskiego objęto nadzorem epidemiologicznym 3 osoby. Wyniki dochodzeń epidemiologicznych oraz wywiady epidemiologiczne przekazano zgodnie z właściwościami do PSSE w Radomiu.
- W grupie zakażeń wirusowych odnotowano niewielki wzrost liczby zachorowań wywołanych przez rotawirusy. Tak jak w latach poprzednich najczęściej zgłaszane były przypadki zachorowań dzieci hospitalizowanych w SPS Szpitalu Zachodnim w Grodzisku Mazowieckim, gdzie wykonywana jest podstawowa diagnostyka w kierunku schorzeń jelitowych. Ogółem zarejestrowano w 104 przypadki.
- Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe prawdopodobnie o zakaźnym pochodzeniu stanowiły dużą grupę zachorowań zarejestrowanych w PSSE. Ogółem w roku sprawozdawczym zarejestrowano 157 przypadków, w tym dzieci do 2 lat - 50 przypadków.
- W roku 2017 na terenie powiatu grodziskiego w stosunku do lat ubiegłych odnotowano wzrost zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu A – ogółem zarejestrowano 5 przypadków zachorowań, w tym 3 zachorowania dotyczyły chorych w ognisku epidemicznym. Dane zostały wprowadzone do programu ROE.

Choroby szerzące się drogą krwi

Sytuację epidemiologiczną w zakresie chorób przenoszonych drogą krwi, w tym wirusowego zapalenia wątroby typu B i C na terenie powiatu grodziskiego w roku 2017 można ocenić jako dobrą zarejestrowano nieznaczny spadek liczby zachorowań w stosunku do roku 2016.

W omawianym okresie zarejestrowano :

- 1 przypadek przewlekłego/nieokreślonego wzw typu B ;
- 2 przypadki wzw typu C wg definicji przypadku -2014r.;

W przeprowadzonych dochodzeniach epidemiologicznych jako prawdopodobną drogę zakażenia wskazano drogę zabiegów medycznych.

Wszystkie osoby z otoczenia chorych oraz nosiciele antygeny HBs(+) w ramach nadzoru epidemiologicznego zostały skierowane na szczepienia ochronne p/wzw typu B do swoich zakładów opieki zdrowotnej. Natomiast wszyscy nowo wykryci nosiciele p/ciał anty HCV

i chorzy zostali poinformowani o konieczności zgłoszenia się do lekarza pierwszego kontaktu w celu otrzymania skierowania na w/w szczepienie.

Pokąsania przez zwierzęta.

Tak jak w latach poprzednich na terenie powiatu grodziskiego nadal na wysokim poziomie utrzymuje się liczba zgłaszanych pokąsań przez zwierzęta domowe i dzikie. Ogółem opracowano 99 przypadków. U 12 osób pokąsanych zostały podjęte szczepienia ochronne p/wścieklicznie w Poradni Chorób Zakaźnych.

W roku 2017 na terenie powiatu grodziskiego nie stwierdzono przypadków wścieklizny u zwierząt. Wszystkie placówki ochrony zdrowia z terenu powiatu zostały pisemnie poinformowane o „wiosennej i jesiennej” akcji szczepień lisów wolno żyjących p/wścieklicznie.

Przy współpracy z Inspekcją Weterynaryjną prowadzono czynny monitoring występowania chorób zakaźnych odzwierzęcych.

W celu prowadzenia szczegółowej analizy oraz nadzoru sytuacji epidemiologicznej chorób zakaźnych występujących na terenie powiatu grodziskiego prowadzono następujące zadania:

◀Przy współpracy Oddziału Pediatrycznego SPS Szpitala Zachodniego w Grodzisku Mazowieckim prowadzono dalszą realizację programu eradykacji Polio – nadawano 1 raz w miesiącu meldunki do WSSE.

◀Prowadzono wzmożony nadzór epidemiologiczny dotyczący choroby meningokokowej oraz innych bakteryjnych zakażeń ośrodkowego układu nerwowego zgodnie z wytycznymi WSSE w Warszawie.

◀Kontynuowano wzmożony nadzór nad zachorowaniami na odrę. W omawianym okresie na terenie powiatu grodziskiego zarejestrowano 1 przypadek potwierdzonego zachorowania na odrę. Zgłoszony przypadek dotyczył cudzoziemca.

◀Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Grodzisku Mazowieckim prowadzi całodobowe dyżury telefoniczne w związku z możliwością wystąpienia niebezpiecznej choroby zakaźnej i ataku bioterrorystycznego. W roku 2017 dokonano przeglądu i aktualizacji procedur dotyczących postępowania w przypadku podejrzenia lub rozpoznania zachorowania na chorobę szczególnie niebezpieczną i wysoce zakaźną.

4. Nadzór nad szczepieniami ochronnymi

W powiecie grodziskim szczepienia ochronne są realizowane przez: **20** podmiotów działalności leczniczej, które prowadzą **23** punkty/gabinety szczepień. Wszystkie obiekty są pod bieżącym nadzorem Sekcji Epidemiologii w zakresie prawidłowej realizacji szczepień, w tym:

- ✓ warunków sanitarno-higienicznych w pomieszczeniach punktów szczepień (wyposażenia niezbędnego do realizacji szczepień);
- ✓ transportu i magazynowania preparatów szczepionkowych;
- ✓ zakresu i terminów realizacji szczepień ochronnych;
- ✓ prowadzenia dokumentacji dot. wykonawstwa szczepień oraz gospodarki preparatami szczepionkowymi;
- ✓ nadzoru nad niepożądanymi odczynami poszczepiennymi

W roku 2017 nie stwierdzono istotnych nieprawidłowości dotyczących realizacji szczepień ochronnych przez placówki medyczne powiatu grodziskiego. Podczas kontroli wydawano zalecenia dotyczące podejmowania działań w zakresie poprawy stanu wyszczepienia dzieci zarejestrowanych w placówkach. Przyczyny braków i opóźnień w realizacji szczepień wynikają głównie z decyzji rodziców (ruchy antyszczepionkowe, obawy przed powikłaniami poszczepiennymi), oraz z powodu p/wskazań ze względu na stan zdrowia dziecka. Dodatkowo opóźnienia w szczepieniach wynikają z powodu: indywidualnego kalendarza szczepień, wyjazdów i pobyków dzieci za granicą oraz wykonywania szczepień poza placówką (np. w Warszawie).

PSSE podejmowała działania w stosunku do osób uchylających się od szczepień. Z rodzicami /opiekunami prawnymi dzieci przeprowadzono rozmowy indywidualne oraz telefoniczne. Informowano o przepisach prawnych mówiących o konieczności wykonywania szczepień na terenie naszego kraju oraz konsekwencjach wynikających z nieszczepienia dzieci.

Pracowników podmiotów medycznych na bieżąco informowano o sposobie postępowania z osobami uchylającymi się od szczepień ochronnych, przesyłano stanowiska GIS w sprawie osób uchylających się.

W ramach nadzoru nad szczepieniami ochronnymi Sekcja Epidemiologii prowadzi magazynowanie i dystrybucję preparatów szczepionkowych do realizacji obowiązkowych szczepień ochronnych finansowanych z budżetu państwa. W roku 2017 do podmiotów leczniczych powiatu grodziskiego przekazano 12342 preparatów szczepionkowych.

W PSSE funkcjonuje Elektroniczny System Kontroli i Monitoringu urządzeń chłodniczych do magazynowania preparatów szczepionkowych, który umożliwia rejestrację pomiarów temperatury zapisywanych w pamięci stacji bazowej i wizualizację danych na wykresie.

System nadzorowany jest przez serwer monitorujący prawidłową pracę i wysyłający alarmy do pracowników Sekcji w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości (powiadamanie SMS-owe).

VI. Ocena stanu sanitarnego zakładów nauczania i wychowania

1. Ogółem w 2017 roku nadzorem objęto 73 placówki stałe ze 122 figurujących w ewidencji, które funkcjonują jako placówki oświatowe i opiekuńczo – wychowawcze. Liczba placówek w ewidencji w 2017 roku wynosiła:

- 13 żłobków;
- 44 przedszkola;
- 31 szkół podstawowych;
- 4 gimnazja;
- 2 licea ogólnokształcące;
- 1 poradnia psychologiczno-pedagogiczne;
- 1 placówka opiekuńczo-wychowawcza;
- 15 innych form wychowania przedszkolnego;
- 2 placówki wsparcia dziennego;
- 1 szkoła policealna dla dorosłych;
- 8 placówek wychowania pozaszkolnego.

W nadzorowanych placówkach przeprowadzono 113 kontroli sanitarnych, w tym 13 w placówkach sezonowych (akcja letniego i zimowego wypoczynku dzieci i młodzieży). Współpraca z merytorycznymi komórkami nadzoru w PSSE w Grodzisku Mazowieckim prowadzona było na bieżąco w zależności od potrzeb i problemów. Współpraca sprowadzała się do konsultacji i poradnictwa oraz do wspólnych kontroli w nadzorowanych obiektach dla dzieci i młodzieży, każdy w zakresie swojej właściwości. W sposób szczególny współpraca była ścisła z:

- Sekcją Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku – przeprowadzono 10 wspólnych kontroli placówek podczas odbiorów technicznych,
- Sekcją Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego – przeprowadzono 12 kontroli podczas odbiorów technicznych i przy opiniowaniu placówek,
- Sekcją Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia – przeprowadzono 8 wspólnych wizytacji, głównie w placówkach sezonowych,
- Sekcją Higieny Komunalnej – przeprowadzono 2 kontrole w ramach interwencji oraz 3

kontrole w ramach akcji letniej „Bezpieczne wakacje 2017”,

- Sekcją Epidemiologii – przeprowadzono 1 wspólną kontrolę w zakresie podejrzenia zatrucia chorobą zakaźną w szkole.

Realizacja zamierzeń ujętych w planach pionu HDiM za rok sprawozdawczy 2017:

1) Sprawowanie nadzoru sanitarnego nad obiektami placówek nauczania, wychowania, wypoczynku rekreacji dzieci i młodzieży oraz opieki na podległym terenie.

W ewidencji PSSE w Grodzisku Mazowieckim były 122 stałe placówki oświatowo-wychowawcze. Kontrole sanitarne przeprowadzono w 73 placówkach, obejmując bieżącym nadzorem 59,8 % będących w ewidencji. W wyniku kontroli wydano 73 decyzje administracyjne oraz wystosowano 2 wystąpienia pokontrolne w sprawach poprawy stanu sanitarno-technicznego placówek oraz higieny procesów nauczania i wychowania. Nie nakładano mandatów karnych. Wydano 16 opinii sanitarnych, w tym dla: 9 przedszkoli, 1 żłobka, 3 szkół podstawowych, 1 szkoły policealnej, 1 poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz 1 placówki opiekuńczo-wychowawczej.

2) Analiza warunków środowiskowych funkcjonowania placówek nauczania, wychowania i opieki na terenie objętym nadzorem.

W kontrolowanych placówkach sprawdzano warunki mikroklimatu. Nie odnotowano przypadków niskich temperatur powietrza w pomieszczeniach lekcyjnych oraz w salach pobytu dzieci, jak również braku wentylacji grawitacyjnej lub mechanicznej. Nie stwierdzono nieprzyjemnych zapachów w kontrolowanych placówkach.

3) Ocena warunków sanitarno-higienicznych, w sezonowych placówkach zimowego i letniego wypoczynku dzieci i młodzieży, na terenie województwa mazowieckiego.

Bieżący nadzór sanitarny nad placówkami sezonowego wypoczynku Akcji Letniej i Zimowej prowadzony był na podstawie zgłoszeń zarejestrowanych w bazie MEN, których w 2017 r. na nadzorowanym terenie odnotowano ogółem 67 turnusów akcji letniej i zimowej. Kontroli dokonano w 13 turnusach. Zgodnie z planem zasadniczych zamierzeń PSSE przekazywała stosowne oceny sprawozdawcze do Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej w Warszawie.

4) Sprawowanie nadzoru w zakresie higieny procesu nauczania i wychowania, w szczególności w zakresie: dostosowania mebli szkolnych i przedszkolnych do wzrostu dzieci i młodzieży, oceny rozkładów zajęć lekcyjnych oraz zapewnienia uczniom miejsca na pozostawienie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych.

W ewidencji PSSE w Grodzisku Mazowieckim w roku sprawozdawczym było 31 szkół podstawowych, 4 gimnazja, 2 licea oraz 4 zespoły szkół. Nadzorowano przestrzeganie wymagań higienicznych i zdrowotnych w odniesieniu do:

- oceny dostosowania mebli do wzrostu dzieci i młodzieży - dokonano oceny w 12 placówkach, w tym w 7 przedszkolach oraz 5 szkołach podstawowych. Oceną dostosowania mebli do wzrostu objęto łącznie 228 uczniów i przedszkolaków;
- oceny rozkładów zajęć lekcyjnych dokonano w 10 szkołach spośród 25 skontrolowanych w 2017 roku (40%), w 1 gimnazjum spośród 9 skontrolowanych (11%), w 4 zespołach szkół spośród 8 skontrolowanych (50%); higieniczna ocena rozkładów zajęć lekcyjnych pod względem zasad higieny pracy umysłowej uczniów w większości placówek wykazywała prawidłowość. W jednej skontrolowanej placówce rozkład zajęć lekcyjnych był nieprawidłowy, tzn. nie uwzględniał potrzeby równomiernego obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach, a różnica liczby godzin była większa niż 1;
- oceny zapewnienia uczniom miejsca na pozostawienie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych dokonano w 30 placówkach (wszystkie zapewniały takie miejsca).

5) Prowadzenie postępowania administracyjnego wynikającego z bieżącego nadzoru nad kontrolowanymi obiektami pobytu dzieci i młodzieży.

W analizowanym roku sprawozdawczym wydano 73 decyzje administracyjne, w tym 8 nakazowych i 65 umarzających dalsze postępowanie administracyjne oraz 5 decyzji płaćniczych.

6) Ocena przebiegu zimowego i letniego wypoczynku dzieci i młodzieży.

Meldunki z akcji zimowej (2 razy) i akcji letniej (3 razy) zostały przekazywane do Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Warszawie, zgodnie z wyznaczonym terminem realizacji przedsięwzięć.

7) Informacja o stanie przygotowania szkół do rozpoczęcia roku szkolnego 2017/2018.

W minionym roku stan przygotowania szkół do nowego roku szkolnego oceniono w 4

placówkach. Dzięki przeprowadzonym rozbudowom i przebudowom, a także generalnym remontom i bieżącą konserwacją poprawiono znacznie warunki sanitarno - techniczne i higieniczne.

8) Ocena posiadania certyfikatów przez placówki na meble i sprzęt sportowy.

W placówkach sukcesywnie wymieniane są meble edukacyjne na nowe i regulowane, co ułatwia dostosowanie mebli do wzrostu dzieci i młodzieży. Wszystkie meble zakupione są po 1997 roku. W skontrolowanych placówkach odsetek mebli z certyfikatami wynosi 100 %.

Zmiany w infrastrukturze nadzorowanych placówek:

Rozbudowa placówek dotyczyła następujących obszarów: dobudowa hali sportowej z trybunami widokowymi; dobudowa nowych klatek schodowych na zewnątrz budynku i windy, następnie połączenie klatek schodowych i szybu windowego z budynkiem szkoły oraz likwidacja istniejących klatek schodowych i budowa w ich rejonie nowych pomieszczeń sanitarnych; budowa nowego placu zabaw, z nowym wyposażeniem, bezpieczną nawierzchnią poliuretanową i nowym ogrodzeniem; budowa nowej drogi ewakuacyjnej; dobudowa nowej szatni dla dzieci, przeznaczonej dla klas 1-3.

Remonty generalne w placówkach polegały na: adaptacji sal szkolnych na zajęcia dydaktyczne z chemii i fizyki, w ramach przystosowania szkoły do zmian w systemie oświaty; adaptacji pokoju nauczycielskiego na salę językową; malowaniu ścian, sufitów i lamperii w salach lekcyjnych, sanitariatach, salach gimnastycznych; modernizacji zaplecza kuchennego; uzupełnianiu ubytków farby i tynku na ścianach i sufitach; wymianie glazury na ścianach pomieszczeń higieniczno-sanitarnych; wymianie, naprawie i konserwacji podłóg w korytarzach, salach lekcyjnych, gimnastycznych, pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych i innych (nowa nawierzchnia PCV, nowa terakota, wykładziny, cyklinowanie); wymianie, naprawie i konserwacji stolarki drzwiowej i okiennej; adaptacji dotychczasowych sal szkolnych na sale przedszkolne; naprawach hydraulicznych; montażu nowego oświetlenia; naprawie bądź wymianie ogrodzenia.

Warunki pobytu dzieci i młodzieży w placówkach nauczania i wychowania:

Wszystkie placówki na terenie powiatu funkcjonują w budynkach o dobrym stanie zarówno technicznym, jak i sanitarnym, podłączone głównie do wodociągów publicznych i są skanalizowane. W roku 2017 była tylko 1 placówka (przedszkole) bez podłączenia do wodociągu publicznego. Placówka posiada własne ujęcie, a jakość wody pod względem mikrobiologii i fizykochemii jest na bieżąco nadzorowana przez Sekcję Higieny Komunalnej, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Zapewniono środki do utrzymania higieny osobistej uczniów, a także dostęp do ciepłej bieżącej wody.

W większości szkół zlokalizowanych na naszym terenie funkcjonuje jednozmianowy system nauczania. Systemem zmianowym objęte są głównie uczniowie klas I - III w dużych szkołach. W szkołach prowadzone są stołówki wydające obiady, a w części szkół prowadzone jest żywienie na zasadach cateringu, część posiłków refundowana jest przez Miejskie Ośrodki Pomocy Społecznej.

Forma wypoczynku w miejscu zamieszkania:

Na terenie powiatu wypoczynek dzieci i młodzieży głównie opiera się o formy organizowane w miejscu zamieszkania. Placówki organizujące akcje letniego i zimowego wypoczynku starały się o zapewnienie dzieciom podczas pobytu pełnego wyżywienia. We wszystkich skontrolowanych turnusach stan sanitarno - higieniczny i techniczny pomieszczeń przeznaczonych na pobyt dzieci spełniał określone wymagania bez zastrzeżeń. W czasie wypoczynku nie odnotowano wypadków, urazów czy zatruc pokarmowych u dzieci biorących udział w półkoloniach. Ramowym programem podczas wypoczynku było kształtowanie umiejętności wspólnej zabawy i wyboru ciekawego spędzania czasu. Zapewniono dzieciom możliwość aktywnego wypoczynku, wzajemnego poznawania się, kształtowania właściwych postaw sprzyjających rozwojowi fizycznemu i emocjonalnemu oraz umiejętności współpracy w grupie, poprawy kondycji fizycznej, rozwijania umiejętności artystycznych, kształtowania prawidłowych nawyków higienicznych, propagowania zdrowego stylu życia, przestrzegania zasad bezpieczeństwa, rozwijania kreatywności i logicznego myślenia.

Sprawowanie nadzoru nad warunkami sanitarno - higienicznymi w żłobkach.

Bieżącym nadzorem objęto 13 żłobków niepublicznych w roku sprawozdawczy. Kontrolą objęto 10 placówek, gdzie w 1 placówce stwierdzono nieprawidłowości.

WNIOSKI:

Sprawowanie nadzoru nad warunkami sanitarno-higienicznymi i sanitarno-technicznymi w zakresie higieny procesu nauczania i wychowania zdecydowanie uległa poprawie. W większości placówek w okresie wakacyjnym wolnym od zajęć przeprowadzane są generalne remonty, przebudowy i rozbudowy oraz bieżące naprawy konserwatorskie, przygotowujące placówki do rozpoczynającego się nowego roku szkolnego. Ponadto dzięki otwieraniu się nowych placówek wzrosła na terenie powiatu grodziskiego możliwość opieki i edukacji dla najmłodszych dzieci.

Placówki organizujące akcje zimowego i letniego wypoczynku opierały się głównie o formy organizowane w miejscu zamieszkania, starały się o zapewnienie uczestnikom podczas pobytu wyżywienia. Przygotowano szereg zajęć sportowo-rekreacyjnych promujących zdrowy styl życia.

VII. Działalność oświatowo-zdrowotna i promocja zdrowia

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Grodzisku Mazowieckim podejmuje działania prozdrowotne w zakresie programów krajowych oraz innych przedsięwzięć prozdrowotnych obejmujących problematykę zdrowia publicznego. Kierunki działań oświatowo-zdrowotnych wynikają z założeń Narodowego Programu Zdrowia, wytycznych Światowej Organizacji Zdrowia i Głównego Inspektoratu Sanitarnego. Ponadto działalność ściśle związana jest z aktualnymi problemami i potrzebami zdrowotnymi społeczności lokalnej oraz wynika z aktualnej sytuacji epidemiologicznej w powiecie grodziskim.

W 2017 roku kontynuowano dotychczas podejmowane działania w zakresie profilaktyki chorób zakaźnych i niezakaźnych poprzez promowanie aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety, profilaktyki palenia tytoniu i innych uzależnień oraz zapobiegania zakażeniom HIV i zachorowaniom na AIDS.

Przeprowadzono następujące programy, akcje i kampanie:

REALIZACJA INTERWENCJI PROGRAMOWYCH

Programy krajowe

1. Profilaktyka nadwagi i otyłości

Ogólnopolski program edukacyjny „Trzymaj Formę!”

W roku szkolnym 2016/2017 odbyła się XI edycja programu.

Cel główny:

- edukacja w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej i ich rodzin poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety, w oparciu o odpowiedzialność indywidualną i wolny wybór jednostki.

Cele szczegółowe:

- kształtowanie zmiany postaw i zachowań związanych z prawidłowym żywieniem, odpowiednią jakością zdrowotną żywności i aktywnością fizyczną,
- dostarczenie wiedzy i umiejętności korzystania z informacji zamieszczonych na opakowaniach produktów spożywczych.

Grupa docelowa:

- uczniowie klas V-VI szkół podstawowych, klas I - III gimnazjum, nauczyciele, rodzice.

Inicjatorzy:

- Główny Inspektorat Sanitarny,
- Polska Federacja Producentów Żywności Związek Pracodawców.

Koordynator, realizatorzy:

- koordynator powiatowy: pracownik Sekcji Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia,
- realizatorzy: nauczyciele biologii, nauczyciele wychowania fizycznego, pielęgniarki szkolne, pedagodzy szkolni.

Partnerzy:

- Zespół Szkół nr 1 w Grodzisku Mazowieckim,
- Starostwo Powiatu Grodzkiego,
- Agencja Rynku Rolnego Oddział Terenowy w Warszawie,
- Gedeon Richter Polska Sp. z o.o.,
- MPM AGD S.A.,
- „Społem” Powszechna Spółdzielnia Spożywców w Grodzisku Mazowieckim.

Zasięg:

- liczba odbiorców programu: 2140 uczniów, 420 rodziców,
- liczba jednostek objętych programem: 18 szkół, w tym 7 gimnazjów i 11 szkół podstawowych.

PSSE w Grodzisku Maz. we współpracy z Zespołem Szkół nr 1 w Grodzisku Maz. zorganizowała V edycję powiatowego konkursu kulinarnego pod hasłem „Kto je owoce i warzywa – ten zdrowie wygrywa”. W konkursie udział wzięło 12 dwuosobowych zespołów z 5 szkół. Zadaniem konkursowym było skomponowanie przepisów na ciepłą lub zimną przekąskę i deser, inspirowanych myślą przewodnią tegorocznego Konkursu - „Talerz zdrowia – gotuj pomysłowo, kolorowo!”, a następnie przygotowanie ich podczas etapu praktycznego.

Szkoły uczestniczące w programie podjęły wiele własnych inicjatyw związanych z promocją zdrowego odżywiania oraz aktywnego stylu życia.

2. Profilaktyka palenia tytoniu

Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce

Głównymi zadaniami Programu jest ochrona ludności przed zdrowotnymi, społecznymi, środowiskowymi i ekonomicznymi konsekwencjami palenia tytoniu oraz wdychania dymu tytoniowego.

Przedsięwzięcia podejmowane w 2017 roku przez Państwową Inspekcję Sanitarną w zakresie profilaktyki antytytoniowej obejmowały realizację programów edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży, organizowanie obchodów Światowego Dnia bez Tytoniu i Światowego Dnia

Rzucania Palenia Tytoniu, dostarczanie materiałów edukacyjnych, informacyjnych dla partnerów i współorganizatorów podejmowanych przedsięwzięć oraz nadzór nad przestrzeganiem zakazu palenia tytoniu w kontrolowanych obiektach.

Realizacja programów edukacyjnych adresowanych do dzieci i młodzieży:

A. „Czyste Powietrze Wokół Nas” – program edukacyjny dla dzieci w wieku 5-6 lat, ich rodziców i opiekunów, którego głównym celem jest zwiększenie wiedzy rodziców w zakresie ochrony dzieci przed narażeniem na działanie dymu tytoniowego oraz kształtowanie świadomych, asertywnych postaw wśród dzieci dotyczących ochrony własnego zdrowia, w przypadku bezpośredniego kontaktu z osobami palącymi.

Liczba przedszkoli, oddziałów przedszkolnych, innych form wychowania przedszkolnego oraz szkół podstawowych, które przystąpiły do realizacji programu w powiecie grodziskim: 16.

Łączna liczba dzieci uczestniczących w programie: 1066.

Liczba rodziców biorących udział w programie: 1013.

W ramach programu zorganizowano konkurs plastyczny ph. *„Przedszkolaki i uczniowie oznajmiają, że palenie jest niezdrowe”*, w którym udział wzięło 18 dzieci z 6 placówek oświatowych.

Partnerzy konkursu: Starostwo Powiatu Grodzkiego, MEJ POL S.A., „Społem” Powszechna Spółdzielnia Spożywców w Grodzisku Mazowieckim.

B. „Bieg po zdrowie” - program edukacyjny dla uczniów klas IV szkół podstawowych, ich rodziców i opiekunów, którego głównym celem jest zwiększenie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów i używania e-papierosów. Program powinien powodować zmianę postrzegania co jest normą w społeczeństwie. Zmiana norm społecznych, może wpłynąć na obecnych i potencjalnych przyszłych palaczy, poprzez sprawienie, że wyroby tytoniowe będą mniej pożądane, mniej akceptowalne i mniej dostępne. Program ma na celu opóźnienie i zapobieganie inicjacji tytoniowej wśród dzieci. W roku szkolnym 2016/2017 w powiecie zrealizowano I edycję programu. Przed rozpoczęciem zajęć programowych odbyły się 4 narady mające na celu przygotowanie szkolnych koordynatorów i realizatorów programu do zajęć z uczniami.

Liczba szkół, które przystąpiły do realizacji programu w powiecie grodziskim: 4.

Łączna liczba dzieci uczestniczących w programie: 107.

Liczba rodziców biorących udział w programie: 106.

Realizacja kampanii społecznych:

A. Światowy Dzień Bez Tytoniu – jest okazją do rozmowy nt. szkodliwego wpływu dymu tytoniowego na zdrowie.

W 2017 roku działania związane ze obchodami Światowego Dnia Bez Tytoniu skierowane były do ogółu społeczności lokalnej, szczególną uwagę zwrócono na edukację wśród dzieci i młodzieży.

W ramach obchodów podjęto następujące działania:

- W dniu 28.05.2016 r. odbył się festyn z okazji Dni Międzyborowa, w czasie którego pracownicy PSSE przygotowali stoisko prozdrowotne, gdzie chętni mogli skorzystać z bezpłatnego pomiaru poziomu tlenku węgla w wydychanym powietrzu, zasięgnąć porady w zakresie rzucania palenia oraz otrzymać materiały edukacyjne.
- Zorganizowano stoiska prozdrowotne w dniach 6 maja 2017 w Książenicach oraz 31 maja 2017 we wsi Szczęsne w ramach pikników "Nasze wsie naszą dumą" – u osób chętnych wykonywano pomiar tlenku węgla w wydychanym powietrzu, ponadto wszyscy, którzy odwiedzili stoisko otrzymali materiały edykacyjne w zakresie szkodliwości palenia oraz sposobów na rozstanie się z nałogiem.
- W dniu 10 czerwca 2017 r. zorganizowano stoisko edukacyjno – pomiarowe podczas II Letniego Milanowskiego Biathlonu. Osoby chętnie mogły skorzystać z pomiarów tlenku węgla w wydychanym powietrzu oraz poradnictwa w zakresie szkodliwości palenia oraz skutecznych metod porzucenia nałogu. Ponadto zaprezentowano walizkę edukacyjną obrazującą negatywny wpływ dymu tytoniowego na ciało oraz narządy wewnętrzne człowieka.
- W dniach 3 – 17 lipca 2017 r. w Poczekłani PKP – Przystani Kulturze Przyjaznej na dworcu PKP w Grodzisku Mazowieckim zorganizowano wystawę antynikotynową pt. "Tytoń – zagrożenie dla rozwoju", na której zaprezentowano prace plastyczne wykonane przez dzieci i młodzież w ramach konkursów plastycznych o tematyce antytytoniowej.

Działania prowadzone w powyższym zakresie dotarły do ok. 2300 osób.

B. Światowy Dzień Rzucania Palenia Tytoniu – 3. czwartek listopada

W dniu 18 listopada 2017 r. zorganizowano stoisko edukacyjno – pomiarowe podczas święta Przedszkola nr 1 w Milanówku, którego obchody nawiązywały do tematyki zdrowego stylu życia.

Zainteresowane osoby mogły skorzystać z pomiarów tlenu węgla w wydychanym powietrzu, poradnictwa w zakresie szkodliwości palenia oraz korzyści jakie niesie ze sobą rozstanie się z nałogiem. Podczas rozmów edukacyjnych szczególną uwagę zwracano na problem biernego palenia. Prowadzono również dystrybucję materiałów edukacyjnych.

W listopadzie 2017 r. rozstrzygnięto powiatowe konkursy plastyczno – literackie o tematyce antytytoniowej ogłoszone w 4 kategoriach wiekowych. W dniu 30 listopada 2017 r. zorganizowano spotkanie finałowe, podczas którego nagrodzono laureatów. Spotkaniu towarzyszyła mini wystawa nagrodzonych prac w Pawilonie Kultury w Grodzisku Mazowieckim.

W grudniu 2017 r. prace plastyczno – literackie laureatów konkursów o tematyce antytytoniowej zaprezentowane były w Bibliotece Publicznej Gminy Grodzisk Mazowiecki.

Działania prowadzone w powyższym zakresie dotarły do ok. 1200 osób.

Comiesięczny monitoring dot. przestrzegania zakazu palenia tytoniu w placówkach oświatowych, przedsiębiorstwach podmiotów leczniczych, zakładach pracy, lokalach gastronomiczno-rozrywkowych, obiektach kultury i wypoczynku, sportowych, służących obsłudze podróżnych oraz w pomieszczeniach użytku publicznego. Na podstawie przeprowadzonych 963 kontroli pod kątem przestrzegania ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych stwierdzono, że zakaz palenia tytoniu nie był przestrzegany w 1 obiekcie.

3. Profilaktyka uzależnień od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych

Główny Inspektorat Sanitarny we współpracy z Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Krajowym Biurem ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Instytutem Medycyny Pracy im. Prof. J. Nofera w Łodzi oraz Instytutem Medycyny Wsi im. W. Chodźki w Lublinie realizuje Projekt KIK/68 „**Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych**” współfinansowany w ramach Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy.

Głównym celem Projektu jest ograniczenie używania substancji psychoaktywnych przez kobiety w wieku prokreacyjnym.

Dodatkowo Główny Inspektorat Sanitarny rozpoczął w 2015 r. ogólnopolską kampanię społeczną pod hasłem „**Nie pozwól odlecieć swojemu szczęściu!**”, której celem jest zwiększenie wiedzy na temat skutków zdrowotnych używania substancji psychoaktywnych, a także ograniczenie ich stosowania. Kampania adresowana jest do kobiet w wieku prokreacyjnym, ciężarnych oraz ich

rodzin i bliskich. W trakcie jej trwania pojawiły się spoty telewizyjne i radiowe, broszury, ulotki edukacyjne i plakaty.

Podjęte działania w zakresie Projektu:

- dystrybucja ulotek oraz plakatów informacyjnych do placówek leczniczych,
- udział w imprezach prozdrowotnych dla społeczności lokalnej (w tym punkty edukacyjne).

Liczba odbiorców: 501

W ramach powyższego Projektu powstał program edukacyjny „ARS, czyli jak dbać o miłość?” autorstwa Pana dr Krzysztofa Wojcieszka. Celem programu jest dotarcie z przekazem edukacyjnym do uczniów szkół ponadgimnazjalnych i ograniczenie skutków zdrowotnych używania substancji psychoaktywnych (alkoholu, tytoniu i narkotyków). Instytucja Realizująca opracowała i wydała pakiety edukacyjne, w skład których wchodzi podręcznik z płytą CD opracowany przez autora programu, pakiet broszur i ulotek dla uczniów, ulotki dla rodziców, plakaty oraz ankiety ewaluacyjne dla uczniów.

W roku szkolnym 2016/2017 w powiecie grodziskim program został zrealizowany w szkole zawodowej przy Zespole Szkół Specjalnych w Grodzisku Mazowieckim.

Liczba uczniów biorących udział w programie: 26

Liczba rodziców biorących udział w programie: 26

4. Profilaktyka HIV/AIDS

Krajowy Program Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS

Cel główny:

- ograniczenie rozprzestrzeniania się zakażeń HIV poprzez zapewnienie odpowiedniego dostępu do informacji, edukacji i usług w zakresie profilaktyki HIV/AIDS.

Cele szczegółowe:

- wzrost poziomu wiedzy na temat HIV i AIDS,
- zmniejszenie poziomu ryzykownych zachowań,
- zwiększenie odpowiedzialności za własne zdrowie,
- zwiększenie liczby osób wykonujących badania na obecność wirusa HIV.

Grupa docelowa:

- ogół społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży gimnazjalnej i szkół ponadgimnazjalnych, nauczycieli, rodziców i opiekunów, pacjentów i personelu podmiotów leczniczych.

Realizatorzy:

- nauczyciele i pedagodzy szkolni,
- pielęgniarki środowiska nauczania i wychowania,
- lekarze, pielęgniarki i położne.

Liczba odbiorców programu: 2354

Liczba jednostek objętych programem: 13

W placówkach oświatowych szkolni realizatorzy przeprowadzili wiele pogadanek dla młodzieży, prowadzono również poradnictwo indywidualne w zakresie HIV/AIDS. Organizowane były konkursy na poziomie szkolnym. Z okazji obchodów Światowego Dnia Walki z AIDS przygotowano gazetki tematyczne oraz prezentacje multimedialne.

Na stronie internetowej PSSE zamieszczono informacje o Punktach Konsultacyjno – Diagnostycznych, w których można bezpłatnie wykonać testy w kierunku wirusa HIV oraz o obchodach Światowego Dnia Walki z AIDS. Ponadto w siedzibie PSSE zorganizowano gazetkę informacyjną nt. HIV/AIDS.

W Zespole Szkół nr 1 w Grodzisku Maz., przeprowadzono prelekcje dla uczniów klas I, po zakończeniu których uczniowie mogli sprawdzić swoje wiadomości nt. HIV i AIDS wypełniając test wiedzy.

W podmiotach leczniczych prowadzone było poradnictwo indywidualne, dystrybucja materiałów edukacyjnych wśród personelu oraz pacjentów, organizowano także tematyczne gazetki informacyjne.

Programy wojewódzkie

1. Profilaktyka raka szyjki macicy „Wybierz życie – pierwszy krok”

Cel główny:

- zmniejszenie występowania raka szyjki macicy i umieralności na tę chorobę.

Cele szczegółowe:

- zwiększenie poziomu wiedzy na temat profilaktyki raka szyjki macicy, w tym wirusa HPV,
- podniesienie wiedzy o czynnikach zwiększających ryzyko raka szyjki macicy (profilaktyka pierwotna i wtórna),
- motywowanie kobiet do regularnego poddawania się badaniom profilaktycznym,
- przygotowanie młodzieży do roli liderów edukacji zdrowotnej w środowisku lokalnym.

Grupa docelowa:

- uczniowie szkół ponadgimnazjalnych oraz gimnazjów,
- rodzice i opiekunowie uczniów,
- kadra pedagogiczna szkół.

Realizatorzy:

- nauczyciele i pedagodzy w szkołach,
- pielęgniarki środowiska nauczania i wychowania,
- lekarze.

Działania:

- zajęcia warsztatowe z wykorzystaniem prezentacji,
- gazetki szkolne,
- zebrania z rodzicami,
- dystrybucja materiałów edukacyjnych.

Liczba szkół ponadgimnazjalnych, które realizowały program: 3

Liczba gimnazjów realizujących program: 3

Liczba odbiorców działań: 442 uczniów, 30 pracowników szkół i 249 rodziców

2. Profilaktyka raka piersi „Zdrowe piersi są OK!”

Cel główny:

- upowszechnienie samobadania piersi wśród młodych dziewcząt i ich matek.

Cele szczegółowe:

- kształtowanie świadomości, że wczesne wykrycie guzów przez samokontrolę i wczesne podjęcie leczenia to jedna z metod profilaktycznych dająca szansę wyleczenia choroby nowotworowej piersi,
- wykształcenie nawyku samobadania piersi.

Grupa docelowa:

- uczniowie szkół ponadgimnazjalnych oraz ich mamy,
- nauczyciele.

Realizatorzy:

- pedagodzy i nauczyciele placówek nauczania i wychowania,
- pielęgniarki środowiska nauczania i wychowania,
- personel służby zdrowia.

Działania:

- ankietyzacja uczniów,
- zajęcia warsztatowe zaproponowane w poradniku z wykorzystaniem konspektów i prezentacji,
- imprezy prozdrowotne organizowane w szkole,
- konkursy i gazetki szkolne,
- dystrybucja materiałów,
- zebrania z rodzicami.

Liczba odbiorców działań: 452 uczniów, 26 rodziców, 96 pracowników szkół.

Liczba szkół ponadgimnazjalnych realizujących program: 4.

W ramach realizacji programu podjęto również działania skierowane do społeczności lokalnej polegające na akcjach informacyjnych oraz nauce samobadania piersi z wykorzystaniem fantomów. Zorganizowano 4 punkty edukacyjno-informacyjne podczas imprez plenerowych.

3. Profilaktyka wirusowego zapalenia wątroby „Podstępne WZW”

Cel główny:

- upowszechnienie wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych wiedzy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu B i C.

Cele szczegółowe:

- przekazanie wiedzy nt. ryzyka zakażenia,
- uświadomienie zagrożeń i zasad profilaktyki,
- kształtowanie postawy tolerancji i zrozumienia wobec osób zakażonych.

Grupa docelowa:

- uczniowie szkół ponadgimnazjalnych oraz ich rodzice,
- nauczyciele.

Realizatorzy:

- pedagodzy i nauczyciele placówek oświatowych,
- pielęgniarki środowiska nauczania i wychowania,
- personel służby zdrowia.

Działania:

- zaproszenie 7 szkół ponadgimnazjalnych do realizacji I edycji programu w województwie mazowieckim,
- zaproszenie szkolnych koordynatorów do udziału w szkoleniu zorganizowanym przez Fundację Gwiazda Nadziei oraz WSSE w Warszawie.

4. Profilaktyka czerniaka „Znamię! Znam je?”

Cel główny:

- upowszechnienie wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych wiedzy z zakresu profilaktyki czerniaka.

Cele szczegółowe:

- przekazanie wiedzy nt. czynników ryzyka zachorowania na czerniaka,
- uświadomienie zagrożeń i zasad profilaktyki oraz wagi odpowiednich zachowań i postaw.

Grupa docelowa:

- uczniowie szkół ponadgimnazjalnych oraz ich rodzice,
- nauczyciele.

Realizatorzy:

- pedagodzy i nauczyciele placówek oświatowych,
- pielęgniarki środowiska nauczania i wychowania,
- personel służby zdrowia.

Działania:

- zaproszenie 7 szkół ponadgimnazjalnych do realizacji I edycji programu w województwie mazowieckim,
- zaproszenie szkolnych koordynatorów do udziału w szkoleniu zorganizowanym przez Fundację Gwiazda Nadziei oraz WSSE w Warszawie,
- tematyczna gazetka w siedzibie PSSE.

Programy lokalne

Profilaktyka chorób przenoszonych przez kleszcze

1. „Kleszcz mały czy duży, nic dobrego nie wróży”

Cel główny:

- zmniejszenie liczby zachorowań na choroby przenoszone przez kleszcze na człowieka.

Cele szczegółowe:

- edukacja młodzieży szkół gimnazjalnych w zakresie profilaktyki chorób odkleszczowych,
- promowanie skutecznych metod profilaktyki kleszczowego zapalenia opon mózgowych oraz boreliozy (w tym szczepienia profilaktyczne).

Grupa docelowa:

- młodzież szkół gimnazjalnych,
- rodzice,
- nauczyciele,
- społeczność lokalna.

Koordynator, realizatorzy, partnerzy:

- koordynator powiatowy: pracownik Sekcji Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia,
- realizatorzy: nauczyciele biologii, pielęgniarki szkolne, pedagodzy szkolni,
- partnerzy: Fundacja „Aby żyć”.

Liczba jednostek objętych oddziaływaniem:

- gimnazja – 9

Liczba adresatów:

- uczniowie - 917,
- rodzice - 241
- nauczyciele - 39

Zasadnicze działania:

- wykłady, prelekcje, pogadanki, instruktaże w szkołach,
- konkursy w szkołach,
- emisja filmu edukacyjnego i formy wizualne w szkołach i siedzibie PSSE,
- apele szkolne,
- przeprowadzenie testów wiedzy dla uczniów,
- przekazanie materiałów edukacyjnych do szkół, a następnie uczniom i rodzicom,
- dystrybucja materiałów edukacyjnych promujących szczepienia przeciwko KZM do podmiotów leczniczych,
- poradnictwo podczas organizacji stoisk edukacyjno – pomiarowych.

We wrześniu 2017 r. Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna we współpracy ze Starostwem Powiatu Grodzkiego zorganizowała konferencję p.t. „Nie daj się kleszczom! Czyli o praktycznych aspektach związanych z profilaktyką chorób odkleszczowych”. W konferencji

uczestniczyli pracownicy placówek oświatowych, podmiotów leczniczych, jednostek samorządowych oraz mieszkańcy powiatu.

2. „Chroń się przed kleszczami, wszystkimi sposobami”

Cel główny:

- edukacja w zakresie zagrożeń wywoływanych przez kleszcze oraz sposobów stosowania profilaktyki chorób odkleszczowych.

Cele szczegółowe:

- podniesienie poziomu wiedzy o chorobach odkleszczowych,
- poznanie sposobów zapobiegania chorobom odkleszczowym,
- uświadomienie wagi problemu ugryzień przez kleszcze.

Grupa docelowa:

- dzieci w wieku przedszkolnym,
- uczniowie szkół podstawowych,
- rodzice i opiekunowie,
- kadra pedagogiczna,
- pielęgniarki szkolne.

Koordinator, realizatorzy, partnerzy:

- koordinator powiatowy: pracownik Sekcji Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia,
- realizatorzy: nauczyciele biologii, pielęgniarki szkolne, pedagodzy szkolni,
- partnerzy: Fundacja „Aby żyć”

Liczba jednostek (szkół, podmiotów leczniczych lub innych jednostek objętych działaniem):

- przedszkola – 7
- szkoły podstawowe – 14

Liczba adresatów:

- dzieci w wieku przedszkolnym oraz uczniowie z klas I-VI SP – 3947,
- nauczyciele: 366,
- rodzice: 2768.

Zasadnicze działania:

- spotkania dot. treści programowych dla pracowników placówek oświatowych prowadzone przez pielęgniarki szkolne,
- spotkania z rodzicami,
- zajęcia dla dzieci w oparciu o scenariusze zawarte w poradniku,
- spotkania ze specjalistami,
- projekcje filmu edukacyjnego,
- instruktaże usuwania kleszcza,
- gazetki szkolne,
- test wiedzy przed i po zajęciach,
- poradnictwo podczas organizacji stoisk edukacyjno – pomiarowych.

We wrześniu 2017 r. Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna we współpracy ze

Starostwem Powiatu Grodzkiego zorganizowała konferencję ph. „Nie daj się kleszczom! Czyli o praktycznych aspektach związanych z profilaktyką chorób odkleszczowych”. W konferencji uczestniczyli pracownicy placówek oświatowych, podmiotów leczniczych, jednostek samorządowych oraz mieszkańcy powiatu.

Profilaktyka palenia tytoniu

1. „**Nie pal przy mnie, proszę**” – program edukacji antytytoniowej dla uczniów klas I-III szkół podstawowych, który w ramach edukacji antytytoniowej odnosi się do problemu biernego palenia wśród dzieci. Kształtuje u najmłodszych postawy odpowiedzialności za własne zdrowie i umiejętności radzenia sobie w sytuacjach, gdy inni ludzie przy nich palą.

Liczba szkół podstawowych realizujących program: 15.

Liczba adresatów:

- uczniowie – 1500 osób,
- rodzice – 641 osób.

PSSE w Grodzisku Maz. zorganizowała powiatowy konkurs plastyczny ph. „Świat palaczy jest ponury, widzą tylko dymu chmury”, w którym udział wzięło 22 uczestników.

2. „**Znajdź właściwe rozwiązanie**” – program profilaktyki palenia tytoniu dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów zwiększa odpowiedzialność za własne zdrowie wśród uczniów oraz kształtuje postawy wspierania ludzi, którzy pragną zerwać z nałogiem. Konstrukcja programu uwzględnia zajęcia, podczas których młodzież uczy się asertywności.

Liczba szkół podstawowych realizujących program: 15.

Liczba adresatów:

- uczniowie – 1283 osoby,
- rodzice – 181 osób.

PSSE w Grodzisku Maz. zorganizowała powiatowy konkurs plastyczny ph. „Sprawa warta jest hałasu, na palenie szkoda czasu!”, w którym udział wzięło 13 uczestników.

Profilaktyka chorób meningokokowych

3. „Pierwszy dzwonek”

Celem głównym programu jest kształtowanie potrzeby codziennej troski o zdrowie poprzez prawidłowe zachowania prozdrowotne i szczepienia ochronne.

Grupa docelowa:

- uczniowie szkół podstawowych, gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych,
- rodzice i opiekunowie,
- nauczyciele i wychowawcy.

Liczba placówek oświatowych realizujących program:

- szkoły podstawowe – 8.

Liczba adresatów:

- uczniowie – 627 osób,
- nauczyciele – 7 osób.

REALIZACJA INTERWENCJI NIEPROGRAMOWYCH

Interwencje nieprogramowe ogólnopolskie

1. Światowy Dzień Zdrowia 2017

Temat przewodni: Depresja

Hasło: „Depresja – porozmawiajmy o niej”

Cel:

- wskazanie na potrzebę podejmowanie rozmów nt. depresji, które same w sobie są istotnym elementem procesu dochodzenia do zdrowia osób chorych,
- przełamanie stygmatyzacji osób chorych.

Grupa docelowa:

- dzieci w wieku przedszkolnym,
- uczniowie szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych,
- nauczyciele i pracownicy placówek oświatowych,
- rodzice,
- społeczność lokalna.

Ramy czasowe: marzec – kwiecień 2017r.

Koordynator, realizatorzy, partnerzy:

- koordynator powiatowy – pracownik PSSE w Grodzisku Maz. (OZiPZ),
- koordynatorzy szkolni – nauczyciele, pielęgniarki,
- realizatorzy: nauczyciele, wychowawcy grup, pielęgniarki szkolne.

Działania:

- szkolenia, warsztaty oraz narady zorganizowane w przedszkolach, szkołach podstawowych i gimnazjach,
- prelekcje, wykłady, pogadanki dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów,
- apele szkolne,
- tematyczne ekspozycje wizualne,
- konkurs plastyczny,
- przygotowanie oraz zaprezentowanie prezentacji multimedialnych,

- indywidualne rozmowy oraz poradnictwo,
- informacje zamieszczone na stronach internetowych,
- dystrybucja materiałów edukacyjnych (ulotek, broszur).

Liczba odbiorców: 6213 (dzieci, młodzież i dorośli)

2. Bezpieczny Letni i Zimowy Wypoczynek

Cel główny:

- propagowanie prozdrowotnych zachowań wśród dzieci i młodzieży oraz kształtowanie postawy dbałości o zdrowie swoje oraz innych,
- podniesienie poziomu wiedzy z zakresu zapobiegania zagrożeniom związanym z wypoczynkiem letnim i zimowym.

Grupa docelowa:

- dzieci i młodzież przebywająca w placówkach organizujących wypoczynek letni i zimowy,
- opiekunowie,
- rodzice.

Realizatorzy:

- kierownicy turnusów wypoczynkowych, wychowawcy,
- nauczyciele i pedagodzy.

Działania:

- podejmowanie działań edukacyjnych propagujących bezpieczne zachowania w okresie ferii zimowych i wakacji wśród dzieci i opiekunów półkolonii. W placówkach przeprowadzono rozmowy z opiekunami, pozostawiano materiały edukacyjne dla dzieci i rodziców o następującej tematyce zdrowotnej: profilaktyka zatruc pokarmowych, chorób odzwierzęcych i odkleszczowych, zasady dot. przebywania na słońcu, bezpieczne grzybobranie, zdrowe odżywianie, higiena osobista, wszawica, grypa, życie wolne od używek.
- przeprowadzono 5 wizytacji dotyczących Diagnozy przedsięwzięć prozdrowotnych w placówce wypoczynku dzieci i młodzieży,
- opracowano tematyczne ulotki oraz krzyżówki dla dzieci i rodziców,
- organizowano prelekcje dla uczestników półkolonii dot. zasad bezpiecznego wypoczynku,
- przeprowadzono wizje lokalne oraz ocenę stanu sanitarno – technicznego placów zabaw oraz miejsca wykorzystywanego do kąpieli – Stawy Walczewskiego (działania realizowane we współpracy z Komendą Straży Miejskiej w Milanówku oraz Komendą Straży Miejskiej w Grodzisku Mazowieckim),
- przeprowadzono 4 rozmowy edukacyjne z właścicielami oraz pracownikami biur podróży dot. szczepień zalecanych dla podróżujących oraz profilaktyki zakażeń krwiopochodnych (w tym HIV),
- na stronie internetowej PSSE zamieszczono informacje nt bezpiecznych ferii, wakacji.

Liczba odbiorców działań: 1164.

3. Światowy Dzień Wiedzy o Antybiotykach

Cele:

- zwrócenie uwagi na problem antybiotykooporności,
- podniesienie poziomu świadomości społecznej w zakresie szkodliwości nadużywania oraz niewłaściwego stosowania antybiotyków.

Grupa docelowa:

- ogół społeczeństwa.

Działania:

- dystrybucja materiałów edukacyjnych do 12 podmiotów leczniczych oraz 5 placówek zimowego wypoczynku dzieci i młodzieży .

4. Profilaktyka używania nowych narkotyków („dopalaczy”)

Cel:

- przekazanie informacji o zagrożeniach związanych z nowymi środkami psychoaktywnymi.

Grupa docelowa:

- dyrektorzy, nauczyciele placówek nauczania i wychowania,
- młodzież szkolna,
- uczestnicy letniego wypoczynku,
- społeczność lokalna.

Liczba adresatów:

- przedstawiciele placówek oświatowych – 10 osób,
- dzieci i młodzież – 482 osoby,
- społeczność lokalna – 470 osób.

Działania:

- prelekcja dla uczniów Zespołu Szkół nr 1 w Grodzisku Maz.,
- prelekcje dla uczestników półkolonii letnich,
- rozmowy z wychowawcami,
- prezentacja skutków zażywania substancji psychoaktywnych przy pomocy narkogogli wykorzystanych w czasie organizacji stoiska edukacyjnego w czasie imprezy plenerowej,
- gazetka tematyczna w siedzibie PSSE,
- dystrybucja materiałów edukacyjnych do 3 placówek oświatowych oraz 18 placówek wypoczynku dzieci i młodzieży.

5. Kampania „Lekki Tornister”

Cel:

- profilaktyka chorób układu ruchu i wad postawy wśród uczniów.

Grupa docelowa:

- uczniowie klas 0-III szkół podstawowych,
- rodzice,
- nauczyciele.

Liczba adresatów:

- szkolni realizatorzy projektu – 4 osoby.

Działania:

- spotkania ze szkolnymi realizatorami projektu,
- dystrybucja materiałów edukacyjnych.

Interwencje nieprogramowe wojewódzkie

1. Mazowiecka Akademia Seniora

Cel:

- promocja zdrowego stylu życia.

Grupa docelowa:

- członkowie Klubu Seniora Osiedle Centrum.

Liczba adresatów:

- seniorzy – ok. 60 osób

Działania:

- prelekcja pt. „Tłuszcz w diecie – fakty i mity” podejmująca tematykę zdrowego odżywiania oraz towarzysząca jej dystrybucja materiałów edukacyjnych.

Interwencje nieprogramowe lokalne:

1. Profilaktyka zakażeń HCV

Cel:

- ograniczenie liczby zakażeń krwiopochodnych, w tym HCV,
- podniesienie wiedzy nt. epidemiologii zakażeń wirusem HCV.

Grupa docelowa:

- pracownicy branży kosmetycznej,
- placówki oświatowe,
- ogół społeczeństwa.

Liczba adresatów:

- 283 osoby.

Działania:

- przeprowadzono rozmowy edukacyjne w 5 zakładach oferujących usługi fryzjersko – kosmetyczne,
- prowadzono dystrybucję materiałów edukacyjnych wśród pracowników ww. obiektów oraz zainteresowanych osób korzystających z ich usług,
- we współpracy z Fundacją Gwiazda Nadziei zapoczątkowano akcję bezpłatnych testów w kierunku HCV wśród pracowników placówek oświatowych oraz pełnoletnich uczniów (w roku 2017 zebrano informację o placówkach wyrażających chęć udziału w akcji oraz o szacowanej liczbie potrzebnych testów.)
- w siedzibie PSSE zaprezentowano tematyczną gazetkę.

2. Profilaktyka wszawicy

Cele:

- zmniejszenie liczby występowania wszawicy,
- zwiększenie wiedzy z zakresu zapobiegania wszawicy oraz kształtowanie aktywnych postaw prozdrowotnych.

Grupa docelowa:

- rodzice i opiekunowie,
- pracownicy placówek oświatowych,
- dzieci.

Liczba adresatów:

- rodzice oraz pracownicy placówek oświatowych – ok. 40 osób

Działania:

- poradnictwo – rozmowy z rodzicami, dyrektorami placówek oświatowych, pielęgniarkami szkolnymi,
- dystrybucja materiałów edukacyjnych do placówek oświatowych.

3. Europejski Kodeks Walki z Rakiem

Cele:

- stwarzanie warunków oraz kształtowanie motywacji, wiedzy i umiejętności w zakresie wpływu zdrowego stylu życia na zapobieganie chorobom nowotworowym,
- kształtowanie świadomości znaczenia aktywności fizycznej i zdrowego trybu życia.

Grupa docelowa:

- młodzież szkolna,
- rodzice i opiekunowie młodzieży,
- nauczyciele,
- społeczność lokalna.

Liczba adresatów:

- społeczność lokalna – ok. 50 osób.

Działania:

- dystrybucja materiałów edukacyjnych do podmiotów leczniczych,
- dystrybucja komiksów „Kodeks zdrowego życia” wśród dzieci przedszkolnych oraz uczniów.

DZIAŁALNOŚĆ EDUKACYJNO – SZKOLENIOWA

1. Szkolenia organizowane/ współorganizowane przez PSSE w ramach działalności oz i pz:

Liczba szkoleń	Liczba uczestników szkoleń
2	60

3. Narady organizowane/ współorganizowane przez PSSE w ramach działalności oz i pz:

Liczba narad	Liczba uczestników narad
48	107

4. Poradnictwo:

Liczba porad	Liczba osób, którym udzielono poradnictwa
47	75

PODSUMOWANIE

Głównym celem działań pionu oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia Państwowej Inspekcji Sanitarnej było kształtowanie postaw i zachowań prozdrowotnych poprzez promowanie zdrowego stylu życia oraz pogłębienie świadomości w zakresie zachowań ryzykownych dla zdrowia. Powyższe działania obejmowały realizację programów edukacyjnych oraz kampanii społecznych.

W swoich działaniach zmierzających do poprawy stanu zdrowia mieszkańców powiatu Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Grodzisku Mazowieckim uwzględniała bieżące problemy związane z tematyką zdrowia min. profilaktykę zatruc grzybami, profilaktykę grypy, działania związane z ograniczeniem zjawiska smogu oraz rozprzestrzeniania się wirusa ASF.

Prowadzone przez nas działania profilaktyczne przyczyniają się do wzrostu świadomości uczniów oraz wszystkich mieszkańców powiatu w kontekście dbałości o własne zdrowie oraz kształtowania stałych, świadomych postaw prozdrowotnych.

VIII. Nadzór zapobiegawczy

DZIAŁALNOŚĆ NA TERENIE POWIATU GRODZISKIEGO W ZAKRESIE ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU SANITARNEGO W ROKU 2017

Sekcja Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego zajmuje się ochroną zdrowia publicznego na terenie Powiatu Grodziskiego na wielu płaszczyznach, wykonując zadania o charakterze prewencyjnym, które zostały określone w art. 3 ustawy z dnia 14 marca 1985 r.

o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (tj. Dz. U. z 2017 r. poz. 1261 z późn. zm.). Ocenę stanu sanitarnego powiatu grodziskiego przeprowadzono na podstawie zakresu działania zapobiegawczego nadzoru sanitarnego, do którego należą w szczególności:

- 1) opiniowanie projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
- 2) uzgadnianie (w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko) zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- 3) wydawanie opinii w sprawie potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko oraz określanie ewentualnego zakresu raportu o oddziaływaniu na środowisko dla planowanych przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko,
- 4) uzgadnianie środowiskowych uwarunkowań realizacji przedsięwzięć przed wydaniem decyzji środowiskowej,
- 5) uzgadnianie dokumentacji projektowej obiektów budowlanych (budowa, zmiana sposobu użytkowania) pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych,
- 6) uczestniczenie w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych w trybie art. 56 Ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. *Prawo Budowlane* (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1332 z późn. zm.),
- 7) opiniowanie spełnienia wymagań higieniczno-sanitarnych obiektów i lokali usługowych, w których w wyniku prowadzonych prac budowlanych oraz adaptacyjno-montażowych dokonano zmiany przeznaczenia,

- 8) opiniowanie lokali aptek ogólnodostępnych, punktów aptecznych, hurtowni farmaceutycznych, składów celnych, składów konsygnacyjnych na podstawie *Ustawy z dnia 6 września 2001 r. Prawo Farmaceutyczne* (Dz. U. Z 2016 r. poz. 2412),
- 9) opiniowanie obiektów budowlanych przeznaczonych do prowadzenia magazynów broni, amunicji oraz wyrobów o przeznaczeniu wojskowym i policyjnym pod kątem spełnienia wymagań sanitarnych na podstawie *Ustawy z dnia 22 czerwca 2001 r. w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami, bronią, amunicją oraz wyrobami i technologią o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym* (Dz. U. Z 2012 r. poz. 1017),
- 10) opiniowanie rozwiązań innych niż określone w obowiązujących przepisach prawnych, w tym w zakresie warunków technicznych,

W 2017 r. sporządzono łącznie 308 opinii i decyzji dotyczących powyższych zagadnień. W ramach prowadzonej przez Sekcję działalności zaopiniowano **18 projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gmin**, w tym:

- 2 na terenie gminy Jaktorów,
- 4 na terenie miasta Grodzisk Mazowiecki,
- 1 na terenie Gminy Grodzisk Mazowiecki,
- 11 na terenie Gminy Żabia Wola

W trakcie uzgadniania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego szczególną uwagę zwracano na ustalenia w zakresie kształtowania ładu przestrzennego, komunikacji i zasad uzbrojenia terenu w infrastrukturę techniczną, mając na względzie minimalizację zagrożeń dla terenów zabudowy mieszkaniowej i zabudowy chronionej (obiekty ochrony zdrowia, placówki oświatowe, domy pomocy społecznej) oraz zapewnienie prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej.

Zgłaszane przez PIS w wydawanych opiniach sanitarnych dotyczących opracowywanych dokumentów planistycznych zastrzeżenia i uwagi z zakresu, m.in.:

- zapewnienia pasów zieleni izolacyjnej minimalizującej uciążliwości dla ludzi i otoczenia w granicach budowli rolniczych związanych z hodowlą zwierząt,
  - uwzględnienia wymaganej przepisami prawa odległości lokalizowania budowli rolniczych związanych z hodowlą zwierząt od pozostałych obiektów
- zostały uwzględnione przez organy opracowujące projekty uchwał.

Projekt uchwały miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmujący fragment miejscowości Jaktorów-Kolonia, gm. Jaktorów przeznaczony pod poszerzenie istniejącego cmentarza został negatywnie zaopiniowany przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Grodzisku Mazowieckim, z uwagi na niewłaściwe uwarunkowania gruntowo-wodne oraz odległość od zabudowań mieszkalnych. Teren, na którym planowano rozbudowę cmentarza został usytuowany częściowo w zagłębieniu, bezodpływowym zbierającym w swoim dnie wskutek niedrożności rowu melioracyjnego wody spływające powierzchniowo i podziemnie z otoczenia, na obszarze o dużym zróżnicowaniu poziomu wód gruntowych od 0,5 m poniżej powierzchni terenu do 1,5 m, a także w niektórych miejscach na powierzchni z brakiem możliwości odprowadzania wód. Obszar przeznaczony pod poszerzenie cmentarza należy do terenów podmokłych. W projekcie nie przedstawiono sposobu zaopatrzenia sąsiednich terenów w wodę do czasu wybudowania sieci wodociągowej oraz sposobu odprowadzania ścieków na terenach nieskanalizowanych, a także nie wykonano opinii geotechnicznej dotyczącej oceny warunków gruntowo-wodnych dla danego obszaru.

Projektowane w opiniowanych dokumentach rozwiązania funkcjonalno-przestrzenne miały na celu poprawę warunków sanitarnych powiatu poprzez, m.in. rozbudowę istniejących i budowę nowych sieci wodociągowych, budowę infrastruktury kanalizacyjnej oraz uregulowanie zasad gospodarki odpadami. Zmiany zaproponowane w projektach sporządzanych miejscowych planów miały posłużyć zaspokajaniu potrzeb lokalnej społeczności poprzez rozwój, m.in. budownictwa mieszkaniowego i usługowego oraz zwiększenie areалу istniejących gospodarstw rolnych przy jednoczesnym zapewnieniu właściwych zasad ochrony środowiska naturalnego. W powiecie grodziskim stopniowo zwiększa się ilość sieci wodociągowych i kanalizacyjnych oddawanych do użytkowania. Działania te wpływają na poprawę stanu środowiska, a zwłaszcza stanu czystości wód powierzchniowych oraz ochronę wód podziemnych. Systematyczna rozbudowa sieci wodociągowych umożliwi coraz szerszej liczbie odbiorców zaopatrzenie w wodę do picia właściwej jakości i w odpowiedniej ilości z ujęć publicznych. W związku z zainwestowaniem terenów powiatu grodzkiego oraz wyznaczeniem nowych funkcji użytkowych obszarów dotychczas nieużytkowanych wprowadzono zmiany w układzie komunikacyjnym dostosowując istniejące ciągi komunikacyjne do wymogów przepisów

prawa oraz wyznaczając nowe drogi wraz z towarzyszącą im infrastrukturą techniczną. Zmiany wprowadzone zapisami miejscowych planów przyczyniły się do uwydatnienia wartości kulturowych obszaru powiatu podtrzymując jego historyczny charakter i istniejący ład przestrzenny.

Zaopiniowano **1 projekt zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Grodzisk Mazowiecki**. Zmiany w projekcie dotyczyły sposobu zagospodarowania terenów w obrębie miejscowości Natolin, w celu wykorzystania ich potencjału inwestycyjnego wynikającego z położenia terenów i powiązań komunikacyjnych. Głównym założeniem projektowanej zmiany jest rozwój gospodarczy, społeczny i przyrodniczy gminy, a także tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego i tworzenie nowych miejsc pracy. Studium określa predyspozycje obszaru pod planowane zagospodarowanie przy uwzględnieniu dostępności komunikacyjnej, obsługi infrastrukturalnej obszaru oraz sposobu użytkowania okolicznych terenów. Obszar objęty zmianą Studium stanowi tereny dawnej cegielni oraz tereny zieleni o całkowitej powierzchni 7 ha, na których obserwuje się dynamiczny rozwój zabudowy produkcyjno-magazynowej. Obecnie teren objęty analizą jest przeznaczony pod tereny zabudowy usługowej i zieleni urządzonej, w części południowej pod tereny zieleni urządzonej z dopuszczeniem usług sportu, rekreacji i wypoczynku oraz tereny wód powierzchniowych. Zmiana Studium ma służyć zagospodarowaniu terenów zieleni pod obszary aktywności gospodarczej o funkcjach przemysłowych, produkcyjnych, magazynowych i usługowych. Studium wskazuje tereny wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze.

W 2017 r. wydano **19 opinii sanitarnych uzgadniających zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko:**

- 5 dla gminy Grodzisk Mazowiecki,
- 4 dla gminy Jaktorów,
- 8 dla gminy Żabia Wola,
- 1 dla miasta Podkowa Leśna,
- 1 dla miasta Grodzisk Mazowiecki

Dla przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko wydano **29 opinii co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko**, w tym dla 2 przedsięwzięć nałożono obowiązek sporządzenia raportu. Dla ośmiu przedsięwzięć, w tym 5 na terenie gm. Grodzisk Mazowiecki, 1 na terenie gm. Jaktorów,

1 na terenie gm. Baranów oraz 1 na terenie gm. Żabia Wola realizowanych na terenach zamkniętych, a także przedsięwzięć, dla których wnioskodawcą była jednostka samorządu terytorialnego, dla której organem wykonawczym był organ właściwy do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach organem właściwym do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia był Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie. Wydano **2 pozytywne opinie o uzgodnieniu środowiskowych uwarunkowań zgody na realizację przedsięwzięcia** wymaganych przed wydaniem decyzji środowiskowej, określając warunki po spełnieniu których eksploatacja projektowanych przedsięwzięć nie spowoduje zagrożenia dla środowiska naturalnego, w tym zdrowia i życia ludzi.

Sporządzono **15 opinii sanitarnych o projektach architektoniczno-budowlanych**. Wszystkie opiniowane dokumentacje projektowe spełniały wymagania higieniczne i zdrowotne. Przedłożone do zaopiniowania projekty dotyczyły głównie budynków związanych z działalnością gastronomiczną, inwestycji przeznaczonych na potrzeby lecznicze i zdrowotne, domu opieki dla osób starszych, zaplecza obiektów sportowych, projektów sieci wodociągowej, placówek związanych z opieką nad dziećmi, zakładów produkcyjnych środków spożywczych, a także stacji uzdatniania wody. Wydawane opinie dotyczyły projektów architektoniczno-budowlanych, projektów instalacji wentylacji i klimatyzacji, a także instalacji sanitarnych. Uzgadnianie inwestycji na etapie projektowania eliminuje w początkowej fazie, m.in.: nieprawidłowości w zakresie rozwiązań funkcjonalnych i przestrzennych, instalacji wodno-kanalizacyjnej, wentylacji, technologii, wyposażenia oraz warunków higieniczno-sanitarnych przewidzianych dla pracowników, co w konsekwencji przyspiesza proces odbioru inwestycji.

Rozpatrzono **62 zgłoszenia zakończenia budowy obiektów budowlanych**, które dotyczyły m.in.: budynków mieszkalnych, usługowych, gospodarczych i rekreacyjno-sportowych, budynków usługowo-handlowych, a także innych obiektów w tym dróg wraz z budową oświetlenia oraz infrastruktury technicznej, obiektów mostowych, budynków produkcyjno-magazynowych oraz magazynowych bez stanowisk pracy stałej, budynków biurowych, a także przebudowy istniejących placówek oświatowych w zakresie wymagań ppoż.

Przeprowadzono **99 kontroli obiektów**, w tym obiektów nowo wybudowanych zajmując stanowisko w zakresie dopuszczenia do użytkowania, w trybie art. 56 *Ustawy z*

dnia 7 lipca 1994 r. Prawo Budowlane (Dz. U. z 2017 r. poz. 1332 z późn. zm.), a także oceniając spełnienie wymagań higieniczno-sanitarnych w obiektach, w których dokonano zmiany sposobu użytkowania lub adaptacji.

Przeprowadzono 26 kontroli obiektów budowlanych w związku z zawiadomieniem zakończenia budowy i zamiarem przystąpienia do użytkowania w trybie art. 56 *Ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo Budowlane* (Dz. U. z 2017 r. poz. 1332 z późn. zm.), w tym:

- w 2 budynkach usługowych,
- w 1 placówce opiekuńczo-zdrowotnej dla osób starszych wraz z Wojewódzkim Inspektorem Nadzoru Budowlanego w Warszawie, Komendą Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Grodzisku Mazowieckim, Powiatowym Inspektorem Nadzoru Budowlanego w Grodzisku Mazowieckim w związku ze stwierdzeniem przez KPPSP zagrożeń dla ludzi,
- w 3 budynkach produkcyjno-magazynowych z częścią biurowo-socjalną,
- w 2 budynkach przedszkola,
- w 2 wytwórniach betonu i wyrobów betonowych,
- w 1 sali sportowej na potrzeby szkoły,
- w 2 halach magazynowo-produkcyjnych z częściami biurowo-socjalnymi oraz obiektami towarzyszącymi,
- w 1 placówce opiekuńczo-wychowawczej,
- w 1 budynku w związku ze zmianą sposobu użytkowania hal magazynowych na produkcyjne,
- w 2 halach magazynowych z zespołami socjalno-biurowymi oraz infrastrukturą towarzyszącą,
- w 1 obiekcie zaplecza sportowego dla potrzeb kortów tenisowych,
- w 1 zakładzie produkcyjnym związanym z produkcją żywności,
- w 1 budynku produkcyjno-gastronomicznym do produkcji wyrobów garmażeryjnych,
- w 1 placówce szkolnej w związku ze zmianą sposobu użytkowania pomieszczeń mieszkalnych na cele oświatowe,
- w 1 budynku usługowo-handlowym (II kontrole),

- w 1 obiekcie produkcyjnym w związku ze zmianą sposobu użytkowania części hali magazynowej
- na cele produkcji tworzyw sztucznych,
- w 1 placówce dla osób starszych,
- w 1 budynku usługowo-biurowym

oraz 73 kontrole w związku z wnioskiem o wydanie opinii sanitarnej o spełnieniu wymagań higieniczno-sanitarnych obiektów i lokali usługowych po przeprowadzonej adaptacji oraz zmianie sposobu użytkowania, w tym:

- w 2 lokalach przeznaczonych na punkt apteczny,
- w 1 lokalu usługowym przeznaczonym na klinikę zdrowia i urody,
- w 14 obiektach świadczących usługi kosmetyczne i fryzjerskie (w 2 obiektach przeprowadzono II kontrole),
- w 1 lokalu związanym ze sprzedażą suplementów diety,
- w 11 lokalach gastronomicznych (bary, restauracje, sala bankietowa, kawiarnie),
- w 1 lokalu związanym ze sprzedażą wyrobów cukierniczych,
- w 1 obiekcie związanym z produkcją i magazynowaniem kamizelek kuloodpornych,
- w 1 budynku produkcyjno-magazynowym do produkcji mieszanek paszowo-uzupełniających i preparatów biobójczych wraz z magazynowaniem (II kontrole),
- w 1 obiekcie przeznaczonym na chłodnię pogrzebową (II kontrole),
- w 1 placówce opiekuńczo-zdrowotnej dla osób starszych,
- w 2 lokalach do sprzedaży artykułów żywnościowych (sklepy spożywcze, cukierniczo-piekarnicze),
- w 1 obiekcie przeznaczonym na aptekę ogólnodostępną,
- w 1 obiekcie związanym z produkcją i sprzedażą lodów z automatu,
- w 1 obiekcie przeznaczonym do produkcji piwa,
- w 1 placówce leczniczej związanej z badaniami klinicznymi,
- w 4 obiektach związanych z produkcją gastronomiczną (kuchnia cateringowa, zaplecze gastronomiczne przedszkola, pomieszczenia kuchni cateringowej z obsługą sali weselnej),
- w 3 budynkach przeznaczonych na szkołę,
- w 1 budynku przeznaczonym na żłobek,
- w 7 obiektach przeznaczonych na przedszkole,

- w 1 obiekcie przeznaczonym do ćwiczeń oraz zabiegów na ciało,
- w 6 obiektach przeznaczonych do udzielania usług leczniczych (przychodnia, gabinety lekarskie, pracownia fizjoterapii, rehabilitacja),
- w 1 lokalu przeznaczonym na poradnię psychologiczno-pedagogiczną,
- w 1 budynku na wynajem pokoi gościnnych (agroturystyka),
- w 1 budynku przeznaczonym na laboratorium do analiz jakości ziemniaków,
- w 1 zakładzie produkcyjnym z pomieszczeniami przeznaczonymi na potrzeby stołówki pracowniczej z kuchnią oraz jadalnią,
- w 1 hali magazynowej przeznaczonej do magazynowania środków spożywczych,
- w 1 lokalu przeznaczonym na pralnię ekologiczną,
- w 1 placówce oświatowej w związku z adaptacją pomieszczeń kuchennych oraz sali pobytu dla dzieci

W 21 obiektach stwierdzono nieprawidłowości pod względem wymagań higieniczno-sanitarnych, w tym w 3 obiektach, w których przeprowadzono kontrolę w związku z zawiadomieniem o zakończeniu budowy i zamiarze przystąpienia do użytkowania w trybie art. 56 *Ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo Budowlane* (Dz. U. z 2017 r. poz. 1332 z późn. zm.) oraz w 18 obiektach w związku z wnioskiem o wydanie opinii o spełnieniu wymagań higieniczno-sanitarnych po przeprowadzonej adaptacji oraz zmianie sposobu użytkowania. Większość obiektów, w których przeprowadzono czynności kontrolne była wykonywana zgodnie z projektem architektoniczno-budowlanym oraz technologicznym. Wszystkie uwagi zgłaszane przez PIS były sukcesywnie usuwane przez Inwestorów w wyznaczonym terminie.

Wydano 63 opinie sanitarne stwierdzające spełnienie wymagań higieniczno-sanitarnych obiektów i lokali w związku z przeprowadzonymi pracami adaptacyjnymi oraz dostosowaniem do nowych funkcji.

W roku 2017 podobnie jak w latach poprzednich, udzielono wielu konsultacji i informacji w zakresie wymagań sanitarno-higienicznych, głównie w sprawach dotyczących adaptacji obiektów na działalność usługową związaną z produkcją i obrotem żywnością, a także formami opieki nad małymi dziećmi - przedszkola, zespoły przedszkolne, żłobki, punkty przedszkolne, placówek oświatowych, placówek świadczących usługi medyczne – gabinety specjalistyczne, przychodnie oraz dotyczących zakładów fryzjerskich, kosmetycznych i odnowy biologicznej. Prowadzone konsultacje stanowią pomoc Inwestorom, w zakresie spełnienia wymogów sanitarno-higienicznych, przy planowaniu

określonego rodzaju działalności, ale również w zakresie lokalizacji i zgodności inwestycji z ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Współpraca Inwestorów z Sekcją Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego przed podjęciem działań inwestycyjnych, jak również w trakcie ich realizacji skutkuje brakiem konieczności zgłaszania sprzeciwów w dopuszczeniu do użytkowania przedsięwzięć.

